

AVALUACIÓ

DELS APRENENTATGES

EN ELS PROJECTES

D'APRENENTATGE

SERVEI

Roser Batlle (coord.)
Anna Carmona
Jaume Fabró
Pere Farrés
Jordi Ibáñez
Josep Anton Marcé
Lourdes Ruíz
Dolors Sabater

AVALUACIÓ DELS APRENENTATGES EN ELS PROJECTES D'APRENENTATGE SERVEI

Autors:

Roser Batlle (coord.), Anna Carmona, Jaume Fabró, Pere Farrés, Jordi Ibáñez, Josep Anton Marcé, Lourdes Ruíz i Dolors Sabater.

Aquesta guia s'ha elaborat a partir d'un **seminari d'avaluació dels aprenentatges en els projectes d'aprenentatge servei** organitzat per la Fundació Jaume Bofill en què van participar: Roser Batlle, membre del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei i professora col·laboradora a Esade, Universitat Ramon Llull.

Anna Carmona, directora de l'Escola Solc Nou de Formació Professional, de Barcelona.

Jaume Fabró, director pedagògic d'Infantil i Primària a FEDAC Sant Andreu - Mare de Déu de la Mercè.

Pere Farrés, psicòleg i professor de l'Etapa 16/20 de l'Escola d'Educació Especial Xaloc de Sabadell.

Jordi Ibáñez, director de l'Institut Eduard Fontserè de l'Hospitalet de Llobregat.

Josep Anton Marcé, professor de música de l'Institut Mediterrània del Vendrell.

Lourdes Ruíz, directora pedagògica de Secundària del Col·legi Pare Enric d'Ossó de l'Hospitalet de Llobregat.

Dolors Sabater, professora de Secundària a l'Institut Júlia Minguell de Badalona.

I amb la col·laboració de *Laura Campo*, coordinadora del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei i col·laboradora del GREM de la Universitat de Barcelona.

Índex

1. Presentació
2. El repte de l'avaluació de competències
3. Sentit de l'avaluació en l'aprenentatge servei
4. Els alumnes s'autoavaluen
5. Els alumnes s'avaluen entre ells (coavaluació)
6. Els destinataris del servei avaluen
7. Les entitats socials avaluen
8. El professorat avalua competències
9. El professorat avalua l'autoestima
10. L'avaluació més enllà del projecte
11. Recomanacions
12. Bibliografia i recursos
13. Annex: Més eines d'avaluació

1

Presentació

L'aprenentatge servei revoluciona l'escola en vincular-la estretament a la comunitat. És un motor que transforma el centre educatiu en un centre també de desenvolupament comunitari.

L'aprenentatge servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats en el qual els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

Amb l'aprenentatge servei es pot **canviar la mirada** de l'alumnat vers els aprenentatges: El que jo aprenc no només m'ha de servir a mi, a la meua biografia personal, sinó que m'ha de capacitar també per millorar el món que m'envolta.

Aquest canvi de mirada desvetlla el sentit social de l'educació —transformar el món— i alhora, s'enfoca directament a la capacitat d'aplicar els coneixements apresos en benefici de la comunitat, en comptes d'enfocar-se a l'acumulació individual de coneixements inconnexos.

Però... això com s'avalua? Tard o d'hora, a gairebé totes les activitats de formació sobre aprenentatge servei sorgeix aquesta pregunta. Una gran majoria de docents reconeixen ràpidament el valor educatiu de l'aprenentatge servei, fins i tot l'identifiquen en moltes pràctiques espontànies que han dut a terme al centre educatiu, però els neguiteja no saber com avaluar exactament el que aprenen els alumnes quan ho practiquen.

I si no sabem com avaluar els aprenentatges... com podem afirmar amb seguretat que aquests existeixen realment, és a dir, que l'aprenentatge servei, més enllà de provocar canvis visibles en l'entorn, transforma també les persones que s'hi impliquen?

Sí que sabem, a través de la recerca internacional¹, que l'aprenentatge servei enforteix els aprenentatges. I també comptem amb les evidències relacionades aquí pel professorat que desenvolupa els projectes. Però encara no hem reflexionat, organitzat ni sistematitzat prou el que la pràctica ens va revelant aquí, al nostre país.

Aquesta guia vol ser una primera aproximació. Per tal de recollir reflexions i experiències, el Centre Promotor d'Aprenentatge Servei i la Fundació Jaume Bofill van organitzar un **seminari d'avaluació dels aprenentatges en els projectes d'aprenentatge servei** i van reunir professorat de nivells educatius diferents, disposats a compartir i discutir pràctiques, eines i pensaments.

A més, es van poder recollir també observacions i suggeriments per part del grup coordinador del **Centre Promotor d'Aprenentatge Servei** i del **seminari de formació de formadors** de l'ICE de la Universitat de Barcelona.

La guia intenta ser el més pràctica possible, però no és un document tancat, sinó més aviat un recull de recursos per començar a explorar i experimentar plegats les possibilitats d'avaluació innovadora que ens ofereix l'aprenentatge servei.

D'altra banda, aquesta guia complementa la **Rúbrica per a l'autoavaluació i la millora dels projectes d'APS** elaborada pel GREM de la Universitat de Barcelona, que posa la mirada no en els aprenentatges dels nois i noies sinó en la qualitat dels mateixos projectes.

---

1. FURCO, A. (2005). "Impacto de los proyectos de aprendizaje-servicio". A PROGRAMA NACIONAL EDUCACION SOLIDARIA. MINCYT. *Aprendizaje y servicio solidario en la Educación Superior y en los sistemas educativos latinoamericanos: Actas del 7o. Seminario Internacional "Aprendizaje y Servicio Solidario"*. Buenos Aires: el Ministerio. ASTIN, A.; VOGELGESANG, L.; IKEDA E.; YEE, J. (2000). *How Service Learning Affects Students*. Los Angeles: Higher Education Research Institute, UCLA.

2

El repte de l'avaluació de competències

Els canvis curriculars actuals requereixen una nova mirada envers l'avaluació, que esdevé fonamental per poder desenvolupar un currículum de competències i atendre la diversitat de l'alumnat.

SANMARTÍ, N. (2010). Avaluar per aprendre. Barcelona: Departament d'Educació.

L'avaluació tradicional està en crisi

Tant si es practica aprenentatge servei com si no, els sistemes tradicionals d'avaluació fa temps que estan obsolets. Al segle XXI l'educació no pot avançar amb avaluacions:

- basades únicament en la certificació dels coneixements adquirits;
- concretades en proves o exàmens que no mostren els aprenentatges competencials, tot i que aquests formin part dels currículums;
- on l'alumnat desconeix els criteris d'avaluació definits pel docent.

L'avaluació tradicional es considera com una activitat al final d'un procés d'apre-

mentatge, independent d'aquest i orientada a **acreditat, qualificar, orientar o seleccionar els nois i noies**. Sota aquesta perspectiva, qui avalua és el mestre i l'alumne endevina el que es valúo per al professorat a partir de les proves o exàmens que ha de superar.

Sovint l'alumne també desconeix d'entrada quins han estat els objectius d'aprenentatge que persegua el mestre, és a dir, els que havia d'assolir al llarg del procés d'aprenentatge. No sap en què està fluix, què ha de millorar ni per què.

És evident que aquest sistema d'avaluació ja no respon a les necessitats educatives actuals. No fa més competents ni autònoms els alumnes, en no motivar-los ni ensenyar-los a traçar el propi itinerari de formació.

Cal canviar el model d'avaluació

L'avaluació ha de servir a l'alumne per aprendre i ha de formar part del mateix procés d'aprenentatge, en comptes de ser un apèndix al final. L'alumne ha de ser protagonista, capaç d'identificar què és el que no li surt bé, el que no ha entès, el que li manca i per què, ha de ser capaç de corregir-se ell mateix i aportar les seves valoracions també als seus companys. Per tant, l'avaluació mateixa ha d'estimular la competència d'aprendre a aprendre.

Això implica que, abans de l'avaluació, l'alumne ha de conèixer —o fins i tot dissenyar— els objectius d'aprenentatge, fer-los seus, pensar com assolir-los, traçar estratègies... Es tracta, doncs, d'una **avaluació formadora**, en la qual qui pren les decisions és fonamentalment l'alumne.

Aquesta avaluació formadora es complementa amb l'**avaluació formativa**, que inexcusablement ha de fer el professorat. Ambdues s'orienten a regular les dificultats i els errors al llarg del procés d'aprenentatge, a diferència de l'avaluació qualificadora tradicional que es limita a valorar-ne els resultats al final. Actualment cal combinar les dues finalitats: **regular els aprenentatges i valorar els resultats**.

En definitiva, en canviar l'avaluació perquè sigui realment competencial, estem contribuint també a canviar el currículum.

3

Sentit

de l'avaluació en

l'aprenentatge

servei

When done well, service learning provides students with a range of experiences that are challenging, significant, engaging, real, and purposeful. They have a voice and a choice. They show up not because they have to but because they want to. Every person deserves opportunities to see how they can contribute to the world around them.

Cathryn Berger Kaye

L'aprenentatge servei ens anima a trencar amb l'avaluació tradicional

L'aprenentatge servei provoca un trencament amb l'avaluació clàssica perquè:

- Ofereix **oportunitats d'avaluar competències**, cosa que l'ensenyament tradicional no fa. De fet, aquest és l'enfocament bàsic de l'avaluació en l'aprenentatge servei i la seva gran virtut. No és l'única activitat que permet fer aquesta mena d'avaluació —també ho fan l'aprenentatge basat en problemes, el mètode de projectes, l'anàlisi de casos... — però sens dubte l'aprenentatge servei mobilitza i visualitza competències amb alt grau de compromís i motivació per part de l'alumnat.
- Posa l'accent en l'**avaluació formadora**. En l'aprenentatge servei no hi ha distància entre una activitat d'aprenentatge i una activitat d'avaluació. L'avaluació forma part de l'aprenentatge i ja no és una cosa que solament faci el professor sobre els alumnes al final del procés d'aprenentatge, sinó que afavoreix l'empoderament i l'autoavaluació de l'alumne tot oferint un espai de conversa entre professorat i alumnat.
- Proporciona una **avaluació autèntica**, perquè es fa sobre situacions complexes, de la vida real, no simulades ni hipotètiques. En enfrontar-se a reptes i problemes que hi ha al seu entorn amb la intenció de millorar-lo, els alumnes poden activar i aplicar els seus coneixements i habilitats de manera natural. I en haver de «rendir comptes» del servei amb persones i entitats destinatàries, enforteixen la responsabilitat i el compromís i es preparen per a la vida adulta.
- Resulta una **avaluació cívica, socialment compromesa i compartida**, perquè l'aprenentatge servei no és només un afer educatiu, sinó també una estratègia de desenvolupament i millora del capital social de les comunitats.

A vegades, la consideració de l'aprenentatge servei com a activitat extraordinària fa que es tendeixi a no avaluar els aprenentatges que proporciona, potser pensant que això ja es fa en les activitats acadèmiques ordinàries, o bé perquè el professorat considera que una nota desvirtuaria una actuació de servei que l'alumne hauria de valorar per si mateixa.

Però sí que cal avaluar, i aportarem unes quantes raons:

- Perquè l'aprenentatge servei és un espai idoni per avaluar competències i, per tant, no podem desaprovechar-lo.
- Perquè avaluar les activitats d'aprenentatge servei els atorga la mateixa consideració i importància que a altres activitats educatives. L'avaluació dona rellevància a l'aprenentatge i l'optimitza.
- Perquè l'avaluació —i, en particular, l'autoavaluació— estimula la gratitud de l'alumnat. En palesar tot allò que han guanyat amb l'experiència, els nois i noies eviten caure en actituds paternalistes o assistencialistes i poden donar les gràcies per l'oportunitat viscuda.

El mapa de l'avaluació en l'aprenentatge servei

L'avaluació de l'alumnat participant en un projecte d'aprenentatge servei serà semblant a l'avaluació de competències en qualsevol altra activitat formativa. Per tant, caldrà definir objectius, criteris, indicadors i metodologies per establir un sistema d'avaluació complet. D'altra banda, convé involucrar l'alumnat en tants moments del procés d'avaluació com sigui possible. Participar els ajudarà a millorar el seu desenvolupament competencial i a aconseguir que l'acreditació sigui més ben acceptada i compresa.

PALOS, J. i PUIG, J.M. (2015). 11 idees per fer ApS. Barcelona: Graó.

A continuació presentem un mapa de possibilitats de desenvolupament de l'avaluació en els projectes d'aprenentatge servei. Segons la naturalesa del projecte, el grup de nois i noies o altres factors, serà possible abastar-les totes o solament unes quantes. No es tracta, doncs, d'un esquema de mínims, sinó de màxims.

Qui avalua <i>Alumne, professorat entitat social, persones destinatàries</i>	En els projectes d'aprenentatge servei, els aprenentatges assolits per l'alumnat els poden observar i avaluar múltiples actors, a diferència de l'educació tradicional, en què només el professorat avalua l'alumne.
Quan s'avalua <i>En iniciar el projecte, durant el projecte, en finalitzar el projecte</i>	Cal començar compartint amb l'alumnat els objectius del projecte, les competències que es posaran en joc i la manera en què aquestes s'avaluaran. Durant el projecte, cal recollir informació per reconduir o optimitzar l'actuació. Al final del projecte, és necessari obtenir una visió de conjunt, que permeti veure els resultats, prendre decisions i projectar accions futures.
Què s'avalua <i>Competència social i ciutadana, competència en autonomia i iniciativa personal, competència d'aprendre a aprendre, competències pròpies de la matèria</i>	Els projectes d'aprenentatge servei permeten treballar de manera especial les competències bàsiques transversals, que no s'acullen a cap assignatura en concret: social i ciutadana, autonomia i iniciativa, aprendre a aprendre. Però també l'aprenentatge servei permet aplicar en contextos reals competències de la matèria específica en què s'insereix el projecte, i val la pena aprofitar-ho: matemàtica, lingüística, tractament de la informació, artística i cultural, coneixement i interacció amb el món físic...
Com s'avalua <i>Observació i autoobservació</i>	Atès que l'avaluació en l'aprenentatge servei s'enfoca a les competències, els instruments principals seran l'observació (del professorat, de l'entitat social, de les persones participants...) i l'autoobservació dels alumnes durant les tasques que exigeix l'aprenentatge servei.

Aquest quadre resumeix esquemàticament algunes de les idees exposades per PALOS, J. i PUIG, J.M. (2015) (op.cit.)

Com ens situem els educadors davant d'aquest repte?

Com que l'avaluació en l'aprenentatge servei és diferent que la de l'ensenyament convencional, els educadors anem explorant i temptejant:

- **Sovint ens fa por:** no tenim prou instruments per avaluar tot allò que no siguin coneixements i sentim l'avaluació com «escorredissa»: Hi ha tantes coses possibles d'avaluar, que ens podem sentir desbordats. Ara bé, precisament la gràcia de l'aprenentatge servei és que pot abastar una gran varietat de competències. Però com que és impossible avaluar tot el que succeeix en una pràctica d'aprenentatge servei, cal triar i prioritzar en quins aspectes centrarem l'avaluació.

Ens costa trencar l'avaluació clàssica, fer el salt. Assagem maneres innovadores d'avaluar, però al final hem de posar notes i això ens neguiteja. I ara que s'ha estès al centre, que ja no som només uns quants que ho fem, ens preocupa com entre tots els professors podem consensuar un sistema d'avaluació més semblant. (Jordi Ibáñez, Institut Eduard Fontserè)

- **Veiem que no tot és avaluable, encara que tot sigui valuós.** El valor no rau en el que queda escrit i registrat, sinó en la vivència dels nois i noies. Això es palesa quan, temps després d'acabar el projecte, conserven l'experiència de l'aprenentatge servei gravada a la memòria.

A vegades volem tenir-ho tot tan mesurat que ens perdem la dimensió relacional, de comunicació amb l'alumne. (Lourdes Ruíz, Col·legi Pare Enric d'Ossó)

Com es quantifica la riquesa de relacions dels alumnes amb les persones destinatàries, la complicitat, la imaginació que han desplegat...? (Josep Anton Marcé, Institut Mediterrània)

- **Ens ha donat una flexibilitat d'actuació** que els programes acadèmics convencionals no tenen. Tenim marge de respirar, de gaudir, de recuperar l'interès dels nens i nenes, perquè ens hem apropat més: els hem dit què farem i què esperem d'ells, hem compartit eines amb ells, els hem acollit més bé.

L'avaluació a l'aprenentatge servei és inclusiva i s'acosta més a la realitat dels alumnes: podem avaluar positivament nois i noies que no destaquen en altres espais acadèmics. (Anna Carmona, Escola Solc Nou)

- **Ens ha estimulat la creativitat** com a docents: hem generat gran quantitat d'activitats interessants i d'instruments d'avaluació nous; hem fusionat activitats d'aprenentatge i activitats d'avaluació perquè per avaluar competències cal precisament fer activitats, no exàmens.

Sovint ens hem posat primer a fer l'experiència i ha estat després quan hem comprovat la quantitat d'aspectes que es posaven en joc, tot allò que podríem observar i avaluar, de manera que la vegada següent ja anàvem més segurs i orientats. (Pere Farrés, Escola d'Educació Especial Xaloc)

- **Ens ha facilitat passar de l'avaluació certificadora a l'avaluació reguladora**, on el nen és protagonista. L'avaluació passa per la presa de consciència de com s'ha après.

El nostre objectiu com a professors no és certificar, sinó que els alumnes aprenguin i prenguin consciència dels seus talents. Això fa satisfactòria i perdurable en el temps l'experiència educativa. (Jaume Fabró, Col·legi FEDAC-Sant Andreu)

Tics que encara arrosseguem

Tot i que l'aprenentatge servei empeny a innovar en tots els aspectes metodològics i també en l'avaluació, la inèrcia de l'avaluació tradicional fa que a vegades encara es reproduïxin les mateixes limitacions d'aquesta:

1. L'alumnat no sap què ha d'aprendre.

No sempre es parteix d'una reflexió prèvia. Els nois i noies poden tenir clar el servei —la part més evident i motivadora per a ells— però **no s'han plantejat prèviament objectius concrets d'aprenentatge**. Tampoc saben com els avaluarà el professorat, ni si l'entitat social o les persones destinatàries tindran res a dir. Quan això succeeix, el projecte acaba tenint, almenys per a l'alumnat, un format més proper al voluntariat que no a l'aprenentatge servei.

El que més sedueix els nois i noies és l'activitat, posar-se de seguida en acció... a vegades també ens passa això als professors! I ens saltem el pas de decidir prèviament què volem aprendre amb tot plegat. (Lourdes Ruíz, Col·legi Pare Enric d'Ossó)

2. L'alumnat no acostuma a rebre cap feedback durant l'execució del servei.

Per tant, no tenen l'**ocasió de corregir la seva actuació**. Quan el servei és de curta durada, per exemple, perquè es resol en un sol dia, gairebé no hi ha espai per fer-ho. Però quan el servei té una periodicitat, aquest *feedback* és imprescindible. L'alumnat ha de tenir la possibilitat de modelar la seva actuació, ser conscient que pot millorar si s'esforça a aconseguir-ho i acabar havent afinat la seva actuació al final del projecte.

En les accions successives de servei que fan els nostres estudiants hem vist com és d'important no abaixar la guàrdia i anar discutint amb ells com estan anant les coses, no deixar-ho per al final. El diari de l'activitat és un dels elements que ens ajuda a recollir aquest feedback durant el projecte. (Jordi Ibáñez, Institut Eduard Fontserè)

3. L'alumnat no s'autoavalua ni avalua els companys.

Sense autoavaluació personal no hi ha prou reflexió significativa ni empoderament real per part de l'alumnat. Sovint es proporciona als nois i noies oportunitats d'avaluació col·lectiva al final del projecte: *Com ha anat? Com ho hem fet? Què hem après?...* però a vegades **no s'estimula prou la reflexió individual**, l'autèntica autoavaluació. Cal aprofitar la motivació i el compromís especial que generen els projectes d'aprenentatge servei per reforçar aquesta capacitat, un aspecte clau de la competència d'aprendre a aprendre.

A vegades els professors tenim por de donar valor a l'autoavaluació dels estudiants, que a priori imaginem que serà exageradament alta. Podem fer-ho de manera simbòlica o com a dinàmica de grup, però pensem que tenir en compte acadèmicament parlant les autoavaluacions podria distorsionar la nota final de l'assignatura. (Roser Batlle, Centre Promotor d'Aprenentatge Servei)

4. Les entitats i/o les persones destinatàries sovint no avaluen.

Sovint no són consultades, encara que es necessita la seva col·laboració per acollir i tirar endavant el projecte i tenen la possibilitat de **detectar en els alumnes aspectes que poden passar desapercebuts al professorat**. D'aquesta manera el centre educatiu desaprofita una mirada fresca, directa i complementària a la docent.

Com que en el servei els alumnes solen estar acompanyats i supervisats per un professor, ens podria semblar que ja n'hi ha prou... i tampoc voldríem atabalar els tècnics o voluntaris de les entitats socials, tot i que estan encantats de col·laborar amb nosaltres aportant la seva visió dels nostres nois i noies. (Pere Farrés, Escola d'Educació Especial Xaloc)

4

Els alumnes s'autoavaluen

Anna Carmona

Preguntes inicials:

- Com ajuda l'autoavaluació als alumnes a ser conscients i donar sentit a allò que han après?
- Permet l'autoavaluació que els alumnes identifiquin i aprenguin dels errors comesos?
- Com possibilitar l'autoregulació de l'aprenentatge a partir de l'autoavaluació?
- Què implica l'autoavaluació dels alumnes?

L'autoavaluació dels projectes d'aprenentatge servei involucra els alumnes en el seu procés d'aprenentatge, dona sentit a allò que han après i ajuda a prendre consciència de les seves dificultats per poder trobar mitjans per superar-les.

L'autoavaluació facilita **recollir d'una manera natural i significativa les evidències de l'aprenentatge** i ajuda a fer la reflexió de per què fan les coses, anant més enllà del «què» i del «com». Els alumnes donen sentit a allò que aprenen mitjançant eines diverses: dossier d'aprenentatge (*portfolio*), rúbrica, diari d'aula... sent conscients de les seves dificultats i facilitant així el desenvolupament de recursos personals i estratègies de millora (autoregulació).

L'autoavaluació implica:

- Conèixer els objectius i entendre la finalitat.
- Planificar la tasca globalment i pensar abans d'actuar.
- Verificar els aprenentatges assolits i dotar-los de sentit.
- Expressar i compartir allò après.

En síntesi, l'autoavaluació precisa reflexió, autoconeixement, autonomia i flexibilització dels processos d'aprenentatge a partir de l'autoobservació i l'autoconsciència d'allò que es fa.

Eines globals/multidimensionals d'autoavaluació —com el dossier d'aprenentatge o la rúbrica— donen autonomia i llibertat a l'alumne per autogestionar-se, contrastar dades i seleccionar allò que considera més rellevant del seu procés d'aprenentatge.

Però qualsevol eina o estratègia per fer autoavaluació hauria de ser constructiva i anar més enllà d'un recull d'evidències, anècdotes, treballs o materials, i obrir-se a **la reflexió conscient** que estableix «connexions» entre el que es fa, el que s'aprèn i el que es podria anar millorant progressivament. La bona autoavaluació doncs, que hauria de ser una eina viva i dinàmica, autogestionada per l'alumne amb suport del mestre.

L'autoavaluació genera **una actitud d'agraïment** perquè l'alumne es fa conscient que ha pogut millorar els seus aprenentatges a partir de la sinergia creada entre els diferents agents que participen en el projecte. D'aquesta manera, s'afavoreix no caure en posicions paternalistes o assistencialistes.

L'experiència: Cada dia és una història

Davant la necessitat de restablir vincles de relació positius en persones que es troben en situació de vulnerabilitat social, els alumnes del CFGM de Cures Auxiliars d'Infermeria de l'Escola Solc Nou de Barcelona ofereixen un servei que consisteix a realitzar tallers creatius per a persones en risc d'exclusió social que viuen en una llar de convalsència per a dones sense recursos.

L'aprenentatge consisteix a assimilar els continguts del crèdit d'ètica professional, com ara l'empatia, l'assertivitat, l'escolta activa i el respecte envers tot tipus de realitats socials, i fomenta el treball dels valors i les competències dels alumnes.

<http://solcnou.es/cada-dia-es-una-historia>

<http://solcnou.es/sites/solcnou.es/files/pagina/2014/12/cadadiaesunhistoria2014-15.pdf>

<http://solcnou.es>

Com s'autoavaluen els alumnes en aquesta experiència:

L'avaluació de l'experiència es fa sempre considerant tots els àmbits i persones implicades en el projecte: el professor, l'entitat/els destinataris del servei i el mateix alumnat.

Les eines que presentem són les relatives a l'autoavaluació del mateix alumne.

Abans	<p>Dibuix d'ells mateixos on exposen les seves virtuts, capacitats, dificultats... vinculats amb la seva futura professió. Es pot afegir a l'inici del dossier d'aprenentatge, en l'autopresentació...</p> <p>Rúbrica amb les competències que avaluaran els professors, perquè prenguin consciència del seu procés i criteris d'avaluació.</p>
Durant	<p>Vídeos. Amb ells, detecten qüestions que se'ls escapen en la pràctica diària. L'edició final del vídeo els donarà una visió global de com ha anat aquell projecte.</p> <p>Dossier proposta oberta, per recollir i valorar la seva experiència i els aprenentatges adquirits. En format digital o paper. Hi ha una autopresentació, descripció d'objectius i recull d'experiències amb el que han fet, el que han après i com ho valoren.</p>
Després	<p>Tests d'autoavaluació, per reflexionar sobre allò que han après durant la realització del projecte (continguts, capacitats desenvolupades) i també sobre la seva experiència solidària i humana. Els tests i la seva síntesi es poden afegir al dossier.</p> <p>Autoavaluació grupal, on el grup d'alumnes va comentant el que ha suposat per a ells la realització del projecte, es posa en comú i es crea un text col·lectiu que recull totes les aportacions.</p>

Eina concreta: El dossier o carpeta d'aprenentatge

El cor i l'ànima del dossier d'aprenentatge és la reflexió, no les eines o evidències utilitzades (...) Instrument d'avaluació, competencial, alternativa i significativa, que està centrat en l'estudiant. (N. Alart)

Presentem una graella que descriu l'eina, atès que la imatge del dossier varia en funció del disseny que vulgui fer el grup d'alumnes.

EL DOSSIER: CARPETA D'APRENTATGE	
Fonamentació - justificació	A partir de la reflexió, els alumnes construeixen significat. El dossier els ajuda a ser conscients del que van aprenent i possibilita que vinculin els coneixements impartits al Crèdit d'Ètica Professional amb les seves pròpies vivències (abans, durant i després) de la realització del projecte, per detectar allò que dominen i allò que els cal millorar.
Descripció	Proposta oberta a l'alumne per recollir, valorar i mostrar la seva pròpia experiència i els aprenentatges adquirits. En format digital o paper. Inclou una autopresentació individual, descripció d'objectius i recull d'experiències amb el que han fet, el que han après i com ho valoren.
Organització	Tot i que el dossier normalment es realitza de manera individual, la proposta que presentem és més aviat col·laborativa i grupal. És un dossier compartit, elaborat en petit grup (cada grup d'APS desenvolupa el seu), que recull les aportacions i reflexions de tots els components.
Presentació - format	Es presenta una còpia digital (dossier electrònic), que pot incloure imatges fixes, vídeo, enregistraments sonors, etc. El format és lliure: powerpoint, pdf, Prezi, etc. També es dona l'opció de fer-ho i entregar-ho en paper, escrit a mà.
Components	El dossier té una estructura comuna a tothom, que integra: <ul style="list-style-type: none"> • Portada. • Índex. • Autopresentació amb dibuix d'un mateix. • Objectius (d'aprenentatge, de servei, del dossier). • Descripció d'experiències/reflexions: diari + evidències. • Reflexions finals + graelles autoavaluació individual APS. • Conclusió i propostes de millora. Vídeos
Temps per realitzar-ho	Durant el 1r trimestre es treballen els continguts teòrics del crèdit d'Ètica Professional vinculat a l'APS, s'explica el projecte i es concreten els objectius d'aprenentatge i els de servei. El dossier es comença a redactar al 2n trimestre, en el moment en què es formen els equips de treball. De les dues hores d'Ètica Professional, una la dediquen a desenvolupar el servei i durant l'altra hora, van elaborant el dossier a classe. El dossier recollirà una síntesi d'allò que han treballat, amb la reflexió sobre els seus aprenentatges i vivències.

5

Els alumnes s'avaluen entre ells (coavaluació)

Jaume Fabró

Preguntes inicials:

- Què aporta la coavaluació en un projecte d'aprenentatge servei?
- Permet la coavaluació que l'alumnat construeixi coneixement de forma compartida?
- Quin paper juga la coavaluació en el desenvolupament de la iniciativa i l'autonomia personal?

La coavaluació és clau per construir coneixement compartit. La pràctica de coavaluar facilita el desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre, de l'autonomia i la iniciativa, i ajuda a millorar les relacions entre companys.

La coavaluació forma part de l'avaluació formadora en què **els alumnes esdevenen protagonistes**, ja que valoren les tasques dels companys durant el seu procés de resolució. A través de la coavaluació es promou:

- La capacitat d'anàlisi.
- Una bona relació entre els companys a partir dels *feedbacks* que es donen.
- La interiorització dels criteris d'avaluació.
- La creació de millors tasques/serveis que donin resposta a les necessitats del projecte.
- La construcció compartida de coneixement amb els companys que participen del projecte.

Qualsevol pràctica avaluadora té uns requisits que la faciliten i així es poden assolir els objectius educatius proposats. Per poder dur a terme una bona pràctica de coavaluació caldrà:

- Compartir els criteris d'avaluació amb tots els alumnes mitjançant rúbriques que indiquin graus d'assoliment.
- Garantir que tots els alumnes comprenen els descriptors de les rúbriques.
- Modelar com a docent els *feedbacks* per tal que siguin sincers, concrets (sobre un aspecte precís de la tasca) i positius (proposant aspectes a millorar).
- Facilitar temps i espai per tal que els alumnes puguin analitzar les tasques dels companys seguint els criteris comuns, i després poder donar els *feedbacks*.
- Facilitar temps per tal que puguin incorporar les millores proposades pels companys.

La coavaluació és essencial per tal d'**empoderar els nois i noies** a fer-se seus els coneixements, així com a prendre consciència de com donen resposta a les tasques i com podrien millorar-les. Dins dels projectes d'aprenentatge servei la coavaluació és un camí per poder evidenciar els aprenentatges que l'alumnat està incorporant i les competències que està desenvolupant. Els aprenentatges prenen major rellevància quan es comparteixen, es descriuen i es valoren a partir d'un diàleg entre els iguals.

Incorporar la coavaluació a un projecte d'aprenentatge servei posa a tots els alumnes en **una dimensió de prestadors de servei**. Tot l'alumnat té necessitat de ser valorat i orientat per aprofundir en la feina que fa, i tots ells poden oferir aquest servei. D'aquesta manera s'afavoreix una relació de cooperació entre companys en la construcció del coneixement, fugint d'un model competitiu on no es comparteixen els criteris ni es facilita que els companys s'ajudin per millorar i aprendre més. El fet que els nois s'avaluin entre ells per millorar els seus productes farà que se sentin més orgullosos de tota la feina feta des d'una mirada de grup i revertirà en el servei que oferiran.

L'experiència: El Rebot Solidari de Sant Andreu

Des del Rebot Solidari del barri de Sant Andreu de Barcelona es planteja la **necessitat** d'aconseguir més aliments durant el període previ al Nadal i poder-los repartir entre les famílies més necessitades de Sant Andreu centre.

Els alumnes de 5è de Primària de FEDAC Sant Andreu de Barcelona, a partir de la demanda, dissenyen la campanya de recollida d'aliments de l'escola per **oferir** el servei al Rebot Solidari de Sant Andreu. El projecte d'aprenentatge servei es planteja com un projecte interdisciplinari des de diferents àrees: llengua, matemàtiques, visual i plàstica i religió. Al llarg del projecte es fixen uns objectius d'**aprenentatge** i de desenvolupament de competències.

El moment d'inici del projecte, des d'un punt de vista escolar, és la lectura d'*El Zoo d'en Pitus* i té l'objectiu que els alumnes puguin transferir l'experiència de la lectura amb l'experiència d'un servei real al seu barri.

<http://fedacsantandreucinque.blogspot.com.es/2014/12/el-nostre-projecte-del-banc-daliments.html>

<http://fedacsantandreucinque.blogspot.com.es/2014/12/classifiquem-els-aliments-recollits.html>

<http://fedacsantandreucinque.blogspot.com.es/2014/12/5e-i-6e-anem-al-rebot-solidari-de-sant.html>

Com coavaluen els alumnes en aquesta experiència

Al llarg del projecte apliquem l'avaluació des d'una perspectiva formadora per tal que l'aprenentatge sigui compartit, permeti millorar les tasques del projecte i garanteixi la millor qualitat, ja que **les tres produccions** sobre les quals es coavaluarà l'alumnat seran claus per difondre amb èxit el recapte i aconseguir el màxim d'aliments per dur al Rebost de Sant Andreu.

En diferents fases del projecte els alumnes s'avaluen entre ells amb la finalitat de prendre consciència de com poden resoldre millor la seva tasca i com poden orientar els companys perquè la millorin.

Per poder facilitar la coavaluació els nens i nenes tenen **una rúbrica de cada repte** sobre el qual avaluaran els companys:

1. Una carta a les famílies de l'escola.
2. Un cartell digital i en paper.
3. Una explicació que faran per tota l'escola en grups de tres sobre el recapte d'aliments a l'escola.

Els alumnes avaluen els companys seguint les rúbriques i incidint en dues qüestions claus respecte del feedback cap als companys:

- Ha de ser concret, sincer i positiu.
- Ha d'anar acompanyat de dos aspectes a millorar de forma concreta i positiva.

Els alumnes, quan s'avaluen entre ells, ho poden fer a partir d'un intercanvi de *feedbacks* orals o bé deixant anotacions en etiquetes sobre les feines dels companys. Utilitzant etiquetes cada nen pot rebre moltes interaccions dels seus companys. Durant aquest procés tots els nens tenen a mà la rúbrica on apareixen els criteris d'avaluació.

Després de fer les *feedbacks* és el moment de millorar la tasca a partir de les propostes dels companys.

Eina concreta: Rúbrica sobre narració digital – competència digital i comunicativa

L'eina concreta que s'exposa és la coavaluació d'un cartell en format digital per fer difusió del recapte a través del web de l'escola i de les xarxes socials. Per tal de facilitar l'ús de l'eina exposem la seqüència didàctica de l'activitat.

1. **Presentació:** Si els alumnes no han proposat fer un cartell, el mestre fa la petició formal a la classe.
2. **Disseny:** Conjuntament es crea un mapa mental per tal d'ordenar la informació clau que volem que aparegui en aquest cartell digital.
3. **Elaboració:** Per parelles, els alumnes creen el cartell digital a partir del mapa mental dissenyat conjuntament a l'aula i de la rúbrica sobre narracions digitals.
4. **Coavaluació:** Quan cada parella ha donat per finalitzat el seu cartell es fa la dinàmica de coavaluar: Cada parella deixa obert a l'ordinador el seu cartell. Durant 20 minuts tots els alumnes van passant pels ordinadors i deixen anotat en una etiqueta el seu *feedback* sobre cada treball. En acabar els 20 minuts tothom torna al seu ordinador per poder llegir les aportacions dels companys. És el moment de poder comentar i aclarir *feedbacks*. En aquest procés de coavaluació és clau insistir en el fet de centrar-se en els criteris d'avaluació, en la informació que ha d'aparèixer i a garantir un bon *feedback* que ajudi a millorar.
5. **Millora:** Cada parella, després de dialogar i identificar què poden millorar, fan les millores pertinents.

RÚBRICA SOBRE NARRACIÓ DIGITAL – COMPETÈNCIA DIGITAL I COMUNICATIVA				
CRITERIS SOBRE LES DIAPOSITIVES	1. Baix nivell de competència	2	3	4. Alt nivell de competència
1. Estructura	Títol, presentació, contingut ordenat.	Títol, índex o presentació, contingut ordenat.	Títol, índex o presentació, contingut ordenat, comiat.	Títol, índex o presentació, contingut ordenat, conclusió o resum i comiat.
2. Diapositives	Les diapositives són difícils de llegir i la mida de la lletra no és adequada. El color de la lletra o dels fons no facilita la lectura.	Les diapositives són fàcils de llegir però la mida de la lletra no és adequada. El color de la lletra o dels fons no facilita la lectura.	Les diapositives són fàcils de llegir i la mida i color de la lletra són adequats.	Les diapositives són fàcils de llegir i la mida de la lletra és adequada. El fons és igual a totes les diapositives o bé es diferencien per temes.
3. Informació (Qui fa el recapte, per què fem el recapte, quins dies es farà, en quines hores, quins aliments necessitem...)	Apareix de manera ordenada, però poc concreta i poc coherent.	Apareix de manera ordenada i concreta però poc coherent.	Apareix de manera ordenada, concreta i coherent.	Apareix de manera ordenada, concreta i coherent. Hi ha més informació que la bàsica.
4. Imatges	Hi ha poques imatges, no són sempre adequades, no totes són de qualitat i tampoc de creació pròpia.	No hi ha imatges a totes les diapositives, són adequades però de poca qualitat; algunes són de creació pròpia i algunes no.	Les imatges són abundants, adequades i de qualitat.	Les imatges són abundants, adequades i de qualitat, i de creació pròpia.
5. Ortografia i redacció	Les diapositives tenen molts errors ortogràfics bàsics, hi ha barreja entre català i castellà. La redacció té errades d'estructura.	Les diapositives tenen alguns errors ortogràfics bàsics, hi ha alguna barreja entre català i castellà. La redacció té alguna errada d'estructura.	Les diapositives tenen alguna falta ortogràfica d'accentuació i la redacció és correcta.	Les diapositives no tenen faltes ortogràfiques i la redacció és correcta.

6

Els destinataris del servei avaluen

Lourdes Ruíz

Preguntes inicials:

- És el professor qui ha d'avaluar?
- Si tots eduquem, tots valorem: podríem dir que tots avaluem?
- Quin és el paper de les persones destinatàries en l'avaluació?

Sempre que sigui possible, les persones destinatàries haurien de poder avaluar el servei que reben i, d'aquesta manera, incidir també en els aprenentatges dels nois i noies.

Cada vegada som més els que pensem que les escoles han de ser espais d'aprenentatge oberts al medi. L'escola ja no és l'únic lloc on es pot aprendre, la societat juga un paper important. Els centres educatius han de poder compartir la tasca educativa amb les persones que participen com a usuaris del servei i aquestes han d'adquirir la responsabilitat que això comporta. En aquest sentit l'aprenentatge servei ens ofereix una gran oportunitat d'apropament mutu entre escola i societat.

La societat s'ha de responsabilitzar, juntament amb les escoles, dels **aprenentatges** competencials que els joves han d'assolir en els projectes d'aprenentatge servei i que després els han de ser útils en la vida. Han de ser les persones usuàries dels serveis les que demanin i exposin les seves **necessitats** i les seves propostes a les escoles, fent real la participació i la contribució dels joves que hi participen.

Així, en l'activitat d'aprenentatge servei **és important que les persones destinatàries del servei col·laborin en la valoració** dels aspectes que han funcionat, els que no i els que han de millorar. I establir un diàleg amb els aprenents que els serà molt útil i molt enriquidor. En aquest cas són principalment pares i mares, altres familiars i persones de l'entorn de l'escola.

En definitiva, es tracta de fer responsable la comunitat, juntament amb l'escola, de l'avaluació dels alumnes en allò que respecta al **servei** realitzat:

- En primer lloc, perquè és una manera d'empoderar els usuaris i fer-los participants de l'educació dels seus joves.
- En segon lloc, perquè la relació i l'apropament de generacions que s'estableix afavoreix el coneixement mutu i millora el clima de convivència de l'escola, al mateix temps que enriqueix el projecte.

Aquesta manera de fer afegeix un valor a l'acte avaluatiu i transforma l'avaluació en un instrument de millora contínua.

Novament parlem d'un tipus d'avaluació en el qual el més important no són les qualificacions sinó la feina que es fa, com es fa i com es pot millorar, amb missatges que no vindran únicament del professorat sinó de la relació que s'estableix amb diferents tipologies de persones.

Aquesta avaluació per part de les persones destinatàries fa més real allò que els nostres alumnes estan aprenent.

L'experiència: Campanya de Donació de Sang

Davant de la **necessitat** crònica de sang que tenen els hospitals, els alumnes de 3r i 4t d'ESO del Col·legi Pare Enric d'Ossó organitzen la Diada de Donació de Sang. Amb aquest **servei** els alumnes dissenyen la seva pròpia campanya i organitzen la diada a l'escola, que coincideix amb la festa del dia de les famílies.

És un projecte interdisciplinari, on cada professor treballa els **aprenentatges** que tenen relació amb la seva àrea i des de la matèria de ciutadania s'estructura pròpiament la diada.

<http://apsedossosang.blogspot.com.es/>

<http://apsedosso.blogspot.com.es/>

Com avaluen les persones destinatàries els estudiants en aquesta experiència

La campanya de Donació de Sang que realitzen els alumnes de 3r i 4t d'ESO té dos destinataris clars:

- El Banc de Sang i Teixits de Barcelona.
- Totes les persones que s'espera que esdevinguin donants.

L'avaluació del treball realitzat pels alumnes la fan els professors des de les diferents matèries implicades i les activitats que es fan són una nota més de l'avaluació contínua dels alumnes. Però hi ha una part important que fa referència als destinataris que participen d'aquest servei.

D'una banda el **Banc de Sang i Teixits de Catalunya** fa la seva valoració de la diada amb un document que ens fa arribar després del dia de la donació, amb informació concreta sobre el nombre de donants que han participat. Això ja suposa una primera avaluació de l'èxit de la campanya organitzada pels alumnes.

En el marc de la matèria de llengua i per tal de treballar la competència lingüística, es comenten aquestes dades amb els alumnes, sempre a través d'activitats on s'impliquin i argumentin de manera correcta les seves opinions.

D'altra banda **les persones donants** valoren diferents aspectes del dia de la donació a través d'una enquesta. Aquests aspectes són:

- els cartells publicitaris que han fet els alumnes
- l'atenció rebuda per part dels alumnes
- els mètodes de difusió de la campanya
- l'organització de la diada

Un grup d'alumnes fa **enquestes** recollint aquestes valoracions dels donants, amb la finalitat de fer el reportatge final del dia de la donació.

Eina concreta: Enquesta als usuaris el dia de la donació

Benvolguts,

Us donem les gràcies pel vostre gest de solidaritat i participació en la campanya de donació que hem organitzat els alumnes de l'ESO.

Us agrairíem que ens omplíssiu aquesta avaluació per tal de saber l'opinió que us mereix aquesta diada i així poder millorar-la el proper curs.

Cartells publicitaris:	
Valoreu amb una puntuació de 5 el cartell que més us agrada: Puntuo amb un 5 el cartell número...	
Difusió de la campanya	
Com us ha arribat la informació de la campanya? Assenyaleu amb una creu:	
<ul style="list-style-type: none"> • A través de la carta informativa. • Pels cartells penjats al barri. • Per l'anunci publicitari. • Per la web de l'escola. • Pel boca-orella.	
Organització i atenció rebuda dels alumnes	
Puntueu de l'1 (poc) al 4 (molt) els següents aspectes:	
Hem estat ben acollits pels alumnes organitzadors.	
Les indicacions de l'espai de la donació eren clares.	
Hem rebut informació clara per part dels alumnes del que havíem de fer.	
S'han dirigit a nosaltres amb respecte i cordialitat.	
Ens han agrait la nostra participació.	

7

Les entitats socials avaluen

Jordi Ibáñez

Preguntes inicials:

- És evident que les entitats socials poden avaluar el servei dut a terme pels estudiants, però... poden avaluar també els aprenentatges?
- Quins aprenentatges dels estudiants poden avaluar les entitats socials?
- Per què a les entitats socials els pot interessar avaluar també els aprenentatges?
- Què aporten les entitats socials a l'avaluació?
- Com compartirem criteris d'avaluació amb l'entitat social?

Les entitats socials estan en una situació molt favorable per detectar el nivell de competències que mostren els estudiants quan porten a terme el servei. Els centres educatius hem d'aprofitar la col·laboració que ens poden oferir en l'avaluació d'aquestes competències.

Quan desenvolupem un projecte d'aprenentatge servei no ho fem sols, ni aquest projecte és solament escolar. El podem tirar endavant perquè tenim partners o socis en la comunitat: associacions, fundacions, ONG, també serveis de l'Administració Pública, altres centres educatius... l'aprenentatge servei és compartit, i això forma part de la seva riquesa i interès educatiu.

Però, al mateix temps, el projecte transcendeix la seva dimensió educativa i **passa a ser també un projecte social**, de participació ciutadana, generador de capital social.

En aquest context, no té sentit mirar les entitats socials solament com a «facilitadores» d'una activitat educativa de l'escola, sinó que les hem de comptar com a membres de l'equip plural que fa possible el projecte, aprofitant i valorant totes les aportacions que puguin fer a la tasca específica del centre educatiu.

QUINS ASPECTES DELS NOSTRES ESTUDIANTS PODEN AVALUAR LES ENTITATS SOCIALS?

Les entitats socials poden intervenir abans del servei, per formar els estudiants en algun contingut específic previ.

Però el més habitual és que les entitats socials se centrin en el moment del servei a la comunitat, i és en aquest espai on poden detectar, sobretot, **aspectes individuals rellevants** del nostre alumnat, així com aspectes grupals quan el servei es duu a terme en equips:

Aspectes que poden detectar en cada noi/noia	Aspectes que poden detectar en els equips
<ul style="list-style-type: none"> • Assistència i puntualitat. • Empatia i bon tracte amb les persones destinatàries. • Responsabilitat en la feina. • Seguretat i destresa en l'execució de les tasques.	<ul style="list-style-type: none"> • Bona organització de l'equip. • Bona relació entre els membres de l'equip. • Capacitats de lideratge dels seus membres.

Que puguin avaluar aquests aspectes no vol dir que ho hagin de fer exhaustivament. Cal ser realista, respectuós i demanar a les entitats socials que avaluïn del nostre alumnat allò que els resulta més fàcil de detectar.

PER QUÈ A LES ENTITATS SOCIALS ELS INTERESSA AVALUAR TAMBÉ ELS APRENTATGES DELS NOIS I NOIES?

Està clar que les entitats socials poden avaluar algunes competències dels estudiants, però... per què haurien de fer-ho? Bàsicament per tres raons:

- Per reforçar la missió educadora de l'entitat social una vegada aquesta ha decidit compartir un projecte d'aprenentatge servei amb el centre educatiu.
- Per detectar futurs voluntaris de l'entitat entre el grup de joves.
- Per connectar amb les capacitats i interessos de les joves generacions i entendre així més bé les tendències socials i culturals del món actual.

L'experiència: JxB Joves pel Barri

Davant de la necessitat de donar un cop de mà a les entitats socials que treballen per a la cohesió social als barris, l'Institut Eduard Fontserè i l'Esplai La Florida, de L'Hospitalet de Llobregat, ofereixen als nois i noies de Batxillerat, dins de l'assignatura Estada a l'Empresa, una doble experiència, estretament vinculada i articulada: un **aprenentatge** específic d'iniciació al voluntariat i un **servei** vinculat, consistent en un període de voluntariat a l'esplai col·laborant amb els monitors i monitores en les seves tasques.

Aquesta activitat permet reforçar la cohesió social al barri i, al mateix temps, donar a conèixer a molts joves la possibilitat d'esdevenir voluntaris en la seva comunitat.

JxB és un projecte d'aprenentatge servei veterà a L'Hospitalet de Llobregat. S'ha estès al conjunt dels barris de la ciutat i el porten a terme cada curs escolar molts centres educatius i entitats socials. Fa uns anys van sistematitzar plegats aquesta pràctica i van publicar un llibre-dossier que recull reflexions, continguts i consells per a la seva aplicació.

<http://www.l-h.cat/gdocs/d5625454.pdf>

<https://www.youtube.com/watch?v=V9BWse375h8>

Com avalua l'entitat els estudiants en aquesta experiència?

En l'avaluació dels alumnes que pot fer l'entitat hem de tenir en compte que:

- L'experiència d'aprenentatge servei forma part del currículum dels joves de primer de Batxillerat i per aquest motiu els joves obtenen una qualificació en finalitzar el servei.
- La formació específica orientada al servei que fan els joves és el **курс d'iniciació al voluntariat**, formació que els acredita amb un certificat de la Generalitat de Catalunya. Respectant el nom del curs, en aquesta experiència es parla dels joves com dels *voluntaris*, tot i que la pràctica és d'aprenentatge servei.
- El tipus de servei que fan els joves és d'atenció en el lleure educatiu i va adreçat a infants de 3 a 7 anys.
- L'autoavaluació dels joves també juga un paper important.

L'entitat fa un seguiment setmanal del jove basat en quatre aspectes: l'assistència, la puntualitat, la participació activa, el suport al monitor/a.

Aquesta avaluació ha de ser molt sistemàtica, per poder omplir la graella de la valoració final, que queda reflectida en el currículum del jove dins de l'assignatura Estada a l'Empresa.

Eina concreta: Fitxa setmanal de seguiment del voluntari

Nom del voluntari:	
Dia de la setmana en què assisteix:	
Activitat que desenvolupa:	
Període de pràctiques:	
Setmana:	
Data:	
Ha assistit a l'activitat? En cas que no, ha avisat?	
El voluntari és puntual?	
Participa de l'activitat?	
Recolza la monitora en les seves tasques?	
Observacions:	

8

El professorat avalua competències

Josep Anton Marcé

Preguntes inicials:

- Quines competències cal avaluar en els projectes d'aprenentatge servei?
- Poden els alumnes avaluar les competències?
- Quan avaluarem les competències en els projectes d'aprenentatge servei?

L'avaluació de les competències hauria de servir per constatar la diversitat conceptual i vivencial dels projectes d'aprenentatge servei i així evidenciar el caràcter integrador d'aquesta metodologia i la seva riquesa pedagògica.

L'avaluació de les competències afavoreix espais de reflexió des d'on mirar els diferents vessants del procés d'aprenentatge, així com l'assoliment dels objectius.

Per tant, les competències esdevenen focus on fixar la mirada per veure la diversitat d'elements que pot contenir aquesta metodologia. Relacions amb entitats, relacions intergeneracionals, valors solidaris, aspectes estrictament curriculars, actituds de cohesió social i ciutadana... són només alguns dels elements que podem trobar en els projectes d'aprenentatge servei i que **permeten avaluar moltes competències**.

El valor pedagògic d'aquesta metodologia està vinculat, en gran part, a la inclusió de la comunitat en l'aprenentatge, i és en aquesta interacció amb el col·lectiu social on la capacitat transformadora de la metodologia es fa evident, ja que genera canvis en l'entorn.

L'alumne és una part fonamental i activa d'aquests canvis, fet que pot ajudar a la millora de la seva pròpia autoestima i el seu sentit de vàlua personal. A l'hora d'avaluar aquests aspectes, cal veure quin impacte ha generat l'activitat en el col·lectiu receptor del projecte, i en aquest sentit, **la competència social i ciutadana** és rellevant.

D'altra banda, també cal destacar la capacitat integradora dels projectes d'aprenentatge servei. El servei a la comunitat esdevé una activitat que facilita la integració dels adolescents en el seu entorn, així com la comunicació amb altres entitats i col·lectius. Aquest apropament emocional, participatiu i cohesionador possibilita avaluar **la competència d'aprendre a aprendre** i **la competència d'autonomia i iniciativa personal**, entre d'altres.

L'experiència Musicavis

Davant la **necessitat** de celebrar la festa de fi de curs de l'esplai de gent gran El Tívoli de la localitat del Vendrell, els alumnes de l'Institut Mediterrània ofereixen **un servei** consistent en la realització d'una audició musical i un recital de poemes amb lectura conjunta dels alumnes i els avis, i així es generen **uns aprenentatges** relacionats amb diverses competències i objectius curriculars.

Simultàniament a aquestes dues activitats es realitzarà una projecció audiovisual de fotografies personals aportades pels alumnes i els avis i àvies participants en el projecte.

<https://youtu.be/v3dN17rWPGE>

<https://institutmediterrania.jimdo.com/musicavis/>

Com fem l'avaluació de competències en aquesta experiència?

Per a l'avaluació del projecte Musicavis hem seleccionat les competències més rellevants que es posen en joc, de les quals extraiem les dades quantitatives necessàries per poder-les avaluar.

Abans:

Abans d'iniciar el projecte, l'alumnat realitza diverses activitats didàctiques relacionades amb la informàtica musical:

- Editen les partitures que s'interpretaran posteriorment a l'audició.
- Realitzen l'anàlisi musical.

Tot plegat els ajuda a aprendre la importància de les TIC en l'àmbit musical.

Durant:

Durant la realització del projecte cal que l'alumnat mostri la seva capacitat creativa i artística interpretant obres musicals de diversos estils i gèneres.

Es valora la consecució d'objectius curriculars de l'àrea de música, i per tant, la competència cultural i artística serà de gran importància.

També durant el projecte, avis i alumnes preparen conjuntament el recital poètic. Cal propiciar dinàmiques que facilitin a l'alumnat el treball en equip i l'aprendre a aprendre del col·lectiu dels avis i àvies.

Després:

Al final del projecte es reflexiona sobre l'impacte generat en l'entorn i en el col·lectiu de la tercera edat, valorant totes aquelles actituds constructives, solidàries i respectuoses vers la societat. En acabar, els alumnes realitzen una autoavaluació relacionada amb les iniciatives personals que han aportat i que han ajudat a millorar el resultat final.

Eina concreta: Qüestionari sobre la competència digital i el tractament de la informació

Competència digital i tractament de la informació	Gens	Poc	Bastant	Molt
Ha realitzat l'edició de totes les partitures que s'interpretaran en l'audició.				
Ha realitzat la personalització de les partitures.				
Ha realitzat l'anàlisi formal de les obres de l'audició.				
Ha realitzat l'anàlisi melòdica de les obres de l'audició.				
Ha realitzat l'anàlisi rítmica de les obres de l'audició.				
Ha realitzat l'anàlisi harmònica de les partitures.				
Ha realitzat el comentari històric de les tres partitures escollides.				
Ha realitzat l'anàlisi del gènere i l'estil de les obres de l'audició.				
Ha presentat la partitura incorrecta amb les esmenes corresponents.				
Ha realitzat l'anàlisi de les tres partitures amb textures diferenciades.				
Ha realitzat el treball de composició personal amb la corresponent edició de la partitura.				
Coneix i utilitza correctament els instruments de percussió digitals.				
Coneix i utilitza correctament els programes informàtics utilitzats.				

9

El professorat avalua l'autoestima

Pere Farrés

Preguntes inicials

- Podem avaluar la modificació en l'autoestima de l'alumnat que participa en projectes d'aprenentatge servei?
- Davant la diversitat de l'alumnat hem d'aplicar una mirada diferenciada quan avaluem?
- Influeix la mirada dels destinataris en la millora de l'autoestima de l'alumnat?

L'avaluació ha d'evidenciar l'impacte en tot l'alumnat pel que fa a saber-se actors d'una feina socialment important. Una correcta autoestima és un bon motor per al compromís social promogut pels projectes d'aprenentatge servei.

Tothom és capaç de fer alguna cosa pels altres! Andrew Furco ens està parlant del sentiment d'orgull, el sentiment legítim d'estima de si mateix, de satisfacció per quelcom que s'ha fet o s'ha aconseguit.

L'aprenentatge servei ha d'ajudar a aquells que hi participen a **millorar l'opinió que tenen de si mateixos**, mediatitzada en positiu per la consideració que els altres també n'acaben tenint. Si volem que tot l'alumnat millori la seva autoestima caldrà ajustar els ritmes i els suports a cadascú, proposar-los reptes assequibles, deixar temps per a la reflexió, i procurar que l'alumnat sigui conscient tant de la seva situació inicial com de la realitat sobre la qual hauran d'actuar. Per tant, caldrà aplicar una mirada diferenciada en tot el procés.

En el cas concret dels projectes d'aprenentatge servei amb persones destinatàries en situació de vulnerabilitat, també serà imprescindible que l'alumnat aprengui a valorar els esforços i les possibilitats dels seus companys de viatge, per poder ser conscients dels avenços assolits.

Facilitarà l'augment d'autoestima:

- La visió positiva per part dels receptors del servei envers l'alumnat que els ajuda.
- L'adequació de les tasques proposades a les possibilitats dels nois i les noies.
- La confiança, la pròpia consciència, en allò que estan duent a terme.

Una autoestima positiva, equilibrada i sensata, ha d'esdevenir una eina que ajudi en la generalització o la rèplica de les competències treballades. Conseqüentment, és important tenir-la present en les nostres avaluacions.

L'experiència: Tallers d'expressió intergeneracional

Davant la **necessitat** de dinamitzar el lleure de les persones grans, els alumnes amb discapacitat intel·lectual del PFI adaptat d'Hoteleria de l'Escola d'Educació Especial Xaloc ofereixen a deu avis d'una residència geriàtrica un **servei** consistent en uns tallers setmanals d'activitats lúdiques com ara concursos, festivals, visionat de vídeos...

Preparant i portant a terme aquestes activitats, els nois i noies reforcen **aprenentatges** en habilitats socials i comunicatives, organització, responsabilitat personal... és a dir, competències que hauran de mostrar quan s'integrin a la vida laboral.

L'any 2012 l'escola va rebre el Premi Federico Mayor Zaragoza per aquesta experiència.
<http://www.aprenentatgeservei.cat/imprimir.php?cm=06&idC=1300>
<http://www.xtec.cat/esceexaloc/pdf/pFMZ.pdf>

Com s'avalua l'autoestima en aquesta experiència

Ens cal promoure una mirada diferenciada vers l'alumnat, valorar la particularitat de cadascú i potenciar **allò de cadascú que el pot fer sentir útil i valuós** (aquell que és hàbil, el que és divertit, el que és afectuós, el que és fort, etc.).

Al llarg del projecte d'aprenentatge servei observem alguns indicadors de l'autoestima: les ganes d'assistir a les sessions, la quantitat i qualitat d'interaccions socials que estableixen de manera autònoma, la seguretat, el compromís, la flexibilitat, etc.

Creiem que els pilars bàsics del procés per tal que l'alumnat assoleixi una autoestima positiva són:

- adequació (de les tasques)
- confiança (en les seves capacitats)
- valoració/reconeixement (de la feina feta)

Ho valorarem observant al llarg del projecte una sèrie d'indicadors que ens obligaran a canviar les maneres de fer si aquests indicadors no varien en positiu.

Abans:

Abans d'iniciar els tallers proposem tres sessions de coneixement mutu usant tècniques descriptives per part d'uns i d'altres. Observem com es mostren els alumnes als altres (oberts o inhibits, sincers o fabuladors...), totes aquelles pisetes que ens serviran de termòmetre de com es veuen a si mateixos.

Durant:

Durant els tallers revisem que qui faci cada cosa sigui competent per fer-ho, i que tothom assumeixi el seu paper. Es van posant en valor les aportacions de cadascú.

Després:

Al final fem una festa: els responsables de l'entitat, els mestres, les auxiliars geriàtriques i la gent gran, valorem el fruit del servei realitzat i es deixa un espai per al reconeixement. Es demana a l'alumnat com s'ha sentit tot fent aquest projecte i es revisen com s'han modificat els indicadors d'autoestima en cada alumne.

Eina concreta: Recull d'indicadors de l'autoestima

Patró inicial - Patró final Nom alumne	Gens	Poc	Bastant	Molt
En relació a si mateix:				
Actitud de confiança en si mateix.				
Actua amb seguretat.				
Se sent capaç i responsable del que fa.				
És capaç d'autoregular els seus impulsos.				
En relació als altres:				
Actitud oberta i flexible.				
Actitud de valoració dels altres, accepta com són.				
Autonomia en la presa de decisions.				
Pren la iniciativa en el contacte social.				
És buscat pels altres perquè resulta atractiu.				
Comunicació amb els altres clara i directa.				
Actitud que connecta amb les necessitats dels altres.				
Davant les tasques i obligacions:				
Interès pel servei que ha de fer.				
Optimista en relació amb les seves possibilitats.				
Esforç i constància malgrat les dificultats.				
Davant els problemes es preocupa per trobar solucions.				
Percep l'èxit com el resultat de les seves habilitats i esforços.				
Reconeix i esmena els seus errors.				
Assumeix positivament una tasca nova.				

10

L'avaluació més enllà del projecte

Dolors Sabater

Preguntes inicials

- Temps després d'un projecte d'aprenentatge servei, es nota alguna cosa en els nois i noies que el van viure?
- Quins tipus d'impacte podem esperar?
- Per què pot ser rellevant fer una avaluació a llarg termini?

La petjada que deixa l'aprenentatge servei en les generacions de nois i noies que han viscut aquests projectes és un dels resultats d'impacte més valuosos que es poden obtenir i una de les avaluacions més significatives.

Si bé a escala internacional existeixen un munt d'investigacions d'impacte de l'aprenentatge servei, la majoria dels estudis se centren a l'impacte acadèmic i, dins d'aquest, al que es pot detectar tot just ha acabat el projecte d'aprenentatge servei.

Però molts educadors i educadores revelen **impactes a llarg termini** que han tingut ocasió de detectar en el comportament dels nois i noies. Són «ecos» del projecte d'aprenentatge servei que els joves manifesten quan el projecte ja fa temps que es va acabar.

No hi ha observació sistemàtica ni registre formal d'aquest fenomen², però els testimonis solen detectar diversos tipus d'impactes. A vegades, aquests impactes es poden detectar en el mateix centre educatiu, en la promoció del noi o noia a cursos superiors. Altres vegades, els impactes visibles no són directament perceptibles al centre educatiu, sinó que els detecten entitats de l'entorn o les famílies dels nois i noies.

4 petjades «post»

Entre les petjades que, de manera espontània, palesen els educadors i els joves protagonistes temps després d'haver finalitzat els projectes, destaquem:

Maduresa

Quan els nois i noies manifesten més responsabilitat i maduresa en posteriors activitats del mateix centre educatiu.

En un projecte d'aprenentatge servei els nois i noies fan coses de veritat. No fan simulacions, ni dinàmiques de grup a classe, sinó que s'han de comprometre realment i rendir comptes a persones que estan esperant resultats: infants més petits, avis, persones malaltes, els responsables del Banc de Sang o del Banc dels Aliments... En qualsevol cas, aquest bany de realitat els fa créixer i madurar.

---

2. Encara que no es tracta exactament d'un estudi d'impacte de l'aprenentatge servei, aporta dades interessants, algunes de les quals podrien ser aplicables a l'APS: VIDAL, P. [coord.] (2006). *El movimiento asociativo juvenil: escuelas de ciudadanía. La valoración social de los aprendizajes en las organizaciones juveniles*. Madrid: Consejo de la Juventud de España.

D'ençà que fem projectes d'aprenentatge servei, els nostres estudiants participen de forma més responsable a la jornada cultural de l'institut i tenen molt clares les tasques que comporta aquesta activitat, com ara netejar, recollir... Això no passava abans de fer APS. (Jordi Ibáñez, Institut Eduard Fontserè)

Record emotiu

Quan els nois i noies recorden el projecte dut a terme amb alta adhesió emocional força temps després que aquest s'hagi acabat.

Les pràctiques d'aprenentatge servei són molt intenses. Sovint impliquen no solament sortir de l'aula, sinó també de l'escola. De cop i volta, persones que no són els seus professors ni els seus pares, entren a la seva vida, els plantegen reptes que mai abans s'havien plantejat. A vegades l'experiència els toca profundament i els fa plorar. Tot plegat té un caràcter extraordinari que cimenta el record.

Quan em trobo amb alumnes que han viscut en anys anteriors els nostres projectes d'aprenentatge servei, sempre hi ha una referència positiva, un record, que expressa l'impacte que els va causar l'experiència. (Jaume Fabró, Col·legi FEDAC-Sant Andreu)

Voluntariat

Quan els nois i noies acaben incorporant-se com a voluntaris a l'entitat social on havien dut a terme el servei.

Les entitats socials són més anònimes i desconegudes que les botigues del centre comercial. Una gran part dels nois i noies i les seves famílies no saben la tasca que fan. Però quan els joves les coneixen, descobreixen una causa, un «sentit», un model alternatiu de persones i una cultura de treball, ben diferents als paràmetres del mercat. Per a molts nois i noies, aquest descobriment és fascinant i els motiva a provar la feina de voluntari.

En el projecte JxB, Joves pel barri, és freqüent que alguns joves s'involucrin després com a voluntaris a les entitats. No podem dir que sigui un fet majoritari, però sí que podem dir que és una conseqüència directa de l'experiència d'haver tingut contacte amb les entitats. Sense el projecte d'APS, aquest contacte probablement no s'hauria donat. (Professorat de L'Hospitalet de Llobregat)

Vocació

Quan els nois i noies desvetllen habilitats que tenen o bé s'orienten professionalment.

L'aprenentatge servei fa «fer». Es concreta en activitats on s'han d'exercir habilitats i destreses: organitzatives, relacionals, comunicatives, artístiques, científiques... Nois i noies que en una classe convencional no destaquen, tenen l'oportunitat de desplegar el seu talent, sovint desconegut per a ells mateixos.

*L'experiència ha estat més gratificant del que m'esperava, fins al punt que m'he donat d'alta en una plataforma per a professors de reforç d'alumnes de col·legis per millorar el seu rendiment: he descobert que m'agrada fer de professor!
(Victor Cabuti, estudiant participant en un projecte d'APS)*

Vam tenir la sort de veure com una alumna de les primeres promocions del projecte acabava els seus estudis de magisteri en educació especial i feia les seves primeres passes professionals a l'Escola Escorça. (Bengi Herrera, Institut Bisbe Berenguer)

Conclusió

L'avaluació dels aprenentatges adquirits pels nois i noies en els projectes d'aprenentatge servei no hauria de limitar-se a allò que es percep durant i al final immediat del projecte.

Seria molt útil obtenir dades dels resultats visibles a llarg termini, perquè això permetria afinar estratègies tant educatives com socials: optimitzar l'estimulació del voluntariat entre la gent jove; millorar els recursos didàctics que s'han desplegat en els projectes, completar les activitats d'orientació professional en els centres educatius, etcètera.

Ara que comencem a tenir projectes veterans, de més de cinc anys de recorregut, és possible investigar aquest impacte a llarg termini.

11

Recomanacions

Penses que no te'n sortiràs? Creus que avaluar els nois i noies en pràctiques d'aprenentatge servei és molt difícil? Com en qualsevol novetat, tots podem arribar a pensar que no ens en sortirem, però la pràctica ens diu tot el contrari.

Aportem uns quants consells extrets directament de la nostra experiència:

1. **Llença't!** Atreveix-t'hi: no esperis a tenir-ho tot quadrat al mil·límetre, podria ser que no arrenquessis mai. Ningú no és excel·lent en el minut zero! Comença una pràctica d'aprenentatge servei que tingui sentit, ben preparada i que et faci il·lusió, a tu i als alumnes. Que els dubtes respecte de l'avaluació no et paralitzin ni impedeixin que els nois i noies gaudeixin d'aquesta oportunitat!
2. **Comparteix els objectius d'aprenentatge.** Els alumnes han de saber què espera d'ells el mestre i també han de poder formular quins aprenentatges volen assolir ells . El que cal aprendre no pot ser la teva estratègia secreta com a educador.
3. **Comparteix els objectius del servei.** Els alumnes han de poder concretar quins són els resultats tangibles que esperen aconseguir en el servei (per exemple, quantes caixes-niu construïran, quants arbres plantaran, quina mena de concert muntaran...). Com més tangibles i visibles siguin aquests resultats, més empoderem l'alumne a esforçar-se a aconseguir-los.
4. **Traça estratègies per aconseguir els objectius.** Els alumnes, a més, han de poder saber per quins camins aconseguiran el que es proposen (pensar abans de fer). És a dir, «anticipar-se a l'acció»: pensar els procediments, les etapes, els requisits, etc., que els aniran apropant a la meta.

5. **Ensenya'ls a autoavaluar-se.** Els alumnes han de ser capaços d'avaluar el que han aconseguit. En definitiva, han de compartir amb els educadors les estratègies d'avaluació. D'aquesta manera, els alumnes prenen un paper més actiu, més protagonista, absolutament en sintonia amb la filosofia de l'aprenentatge servei. Resulta que autoavaluar-se no és fàcil i l'aprenentatge servei ofereix una oportunitat per aprendre a fer-ho.
6. **No pretenguis avaluar-ho tot.** Alhora, no cal avaluar cada tasca, no cal avaluar-ho tot en cada projecte, perquè això seria pràcticament impossible. Tria uns quants objectius, unes quantes competències, però poques. Cal centrar-se en els aspectes que més ens interessin, tot i sabent que se'n treballaran molts d'altres.
7. **Copia i comparteix.** Inspira't en els criteris, les estratègies i les eines d'altres docents. Aprofita a fons l'experiència dels altres. No consideris que el teu projecte, el teu context, els teus alumnes són una rara avis. Conèixer i provar com avaluen altres docents ens ajuda a traçar el nostre estil d'avaluació.
8. **No vulguis avaluar en solitari.** L'aprenentatge servei et permet convidar altres actors educatius i socials: associacions, esplais, serveis municipals, institucions... Aprofita-ho, aprèn tu també de les mirades dels altres.
9. **No t'oblidis de la cloenda i la celebració.** Els projectes comencen i s'acaben i el punt final és tan important com l'arrencada: ens permet veure el camí recorregut, avaluar amb més objectivitat el que ha anat succeint al llarg del projecte, tenir un motiu per ser feliços en veure tot el que hem estat capaços d'assolir.
10. **Enregistra amb vídeo tot el que puguis.** Amb això els nois i noies poden col·laborar molt, posant en joc les seves habilitats tecnològiques. Un reportatge breu de vídeo és una eina d'avaluació molt valuosa, alhora que contribueix a visibilitzar i consolidar l'experiència.

12

Bibliografia i recursos

Reflexions generals sobre avaluació de competències

- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ (2007). *Xarxa Competències Bàsiques* [[web](#)].
- MORENEO, C. (2012). "Per què hem de parlar d'avaluació?". A CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA. *Entrevista* [[Vídeo en línia](#)].
- MORENEO, C. (2015). "Dime cómo evalúas y te diré cómo aprenden tus alumnos". A TICHING. *El blog de educación y TIC* [[Descarregable](#)].
- PERRENOUD, P. (2012). *Cuando la escuela pretende preparar para la vida*. Barcelona: Graó.
- SANMARTÍ, N. (2010). "Què comporta un enfocament competencial del currículum?" A TEIXIDOR, M. i VILALTA, D. [coords.]. *Competències: una oportunitat de repensar l'escola*. Barcelona: ICE, UAB.
- SANMARTÍ, N. (2010). *Avaluar per aprendre: L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*. Barcelona: Departament d'Educació. [[Descarregable](#)].
- SANMARTÍ, N. (2011). "Rúbrica de evaluació". A CINIIE. *Leer.es* [[Vídeo en línia](#)].
- SANMARTÍ, N. (2013). "Avaluar per Aprendre: Avaluar aprenentatges". A CONSORCI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA. *Conferència* [[Vídeo en línia](#)].
- SANMARTÍ, N. (2015). "Avaluar per aprendre". A FUNDACIÓ JAUME BOFILL. *Escoles Magnet: aliances per a l'èxit educatiu* [[Vídeo en línia](#)].
- SANMARTÍ, N. ; PRAT, A.; PIGRAU, T; i AL·LÈS, G. *El tresor de recursos*. [[Web sobre avaluació de competències](#)]
- THINK.TV (2011). *Autoavaluación* [[Vídeo en línia](#)]. Aquest és un vídeo sobre una escola que dona especial importància a l'autoavaluació dels alumnes..
- XARXA DE COMPETÈNCIES BÀSIQUES.(2013). *La veu dels alumnes: els alumnes parlen d'aprenentatge i avaluació* [[Vídeo en línia](#)].

Recursos específics sobre avaluació i aprenentatge servei

- ASTIN, A.; VOGELGESANG, L.; IKEDA E.; i YEE, J. (2000). [How Service-Learning affects Students](#). Los Angeles: Higher Education Research Institute, UCLA. Aquest és un text clàssic que repassa els efectes positius de l'aprenentatge servei en els estudiants universitaris.
- BILLING, S. (2000). [Research on K-12 School-Based Service-Learning: The evidence builds](#). Denver: RMC Research Corporation. Una visió de conjunt elaborada sobre l'impacte de l'aprenentatge servei en alumnat de primària.
- BILLING, S.; ROOT, S.; i DAN, J. (2005). [The impact of participation in Service-Learning on High School Students' Civic Engagement](#). Denver: CIRCLE. Aquest és un estudi comparatiu entre alumnat de secundària que va participar en programes d'aprenentatge servei i el que no hi va participar.
- FOLGUEIRA, P. (2010). [Estudi sobre l'avaluació \(grau de satisfacció i xarxa territorial\) dels projectes d'aprenentatge servei](#). Barcelona: ICE, UB.
- FURCO, A. (2003). ["El impacto educacional del aprendizaje-servicio ¿qué sabemos a partir de la investigación?"](#). A BATLLE, R. (2014) Blog. Aquest resum cita un ventall d'investigacions en diferents matèries i disciplines per arribar a elaborar un paradigma nou de l'avaluació en APS.
- HERRERO, M. A. i TAPIA, M. N. [comp.] (2012). [Actas de la II Jornada de Investigadores sobre Aprendizaje-Servicio](#). Buenos Aires: CLAYSS; Red Iberoamericana de aprendizaje-servicio. Es tracta del recull de ponències presentades en aquesta jornada per universitats d'Amèrica Llatina, EUA i Espanya. És molt bon material per trobar tot tipus de reflexions, estudis d'impacte i seguiment de projectes. 2012.
- HOMANA, G. (2007). [Research in Service-Learning](#). Denver: CIRCLE. Es tracta d'un llistat d'investigacions, perquè puguem explorar quina ens pot interessar més.
- LORENZO, V. i MATELLANES, B. (2013). ["Desarrollo y evaluación de competencias psicosociales en estudiantes universitarios a través de un programa de aprendizaje-servicio"](#). A Revista internacional d'educació per a la justícia social, Vol.2, Núm. 2.
- MELCHIOR, A. [i alters] (1999). ["Summary Report. National Evaluation of Learn and Serve America"](#) A Evaluation/Reflection, Paper 36. Aquest és un document elaborat per The Center of Human Resources - Brandeis University. Learn and Serve era el programa federal que donava suport al service-learning als EUA.
- PALOS, J. i PUIG, J.M. (2015). ["La evaluación del alumnado en los proyectos de ApS"](#) A PUIG, J.M. [coord.] *11 ideas para hacer ApS*. Barcelona: Graó. [En premsa].
- RMC. (2007). [Impacts of Service-Learning on Participating K-12 Students: Fact Sheets](#). Scotts Valley, CA: Learn and Serve America's National Service-Learning Clearinghouse. Llista d'investigacions d'impacte en diferents aspectes: acadèmic, cívic-ciudadà, social, etcètera.

**AVALUACIÓ
DELS APRENTATGES
EN ELS PROJECTES
D'APRENTATGE
SERVEI**

Primera edició: setembre de 2015

© del text: Roser Batlle, Anna Carmona,
Jaume Fabró, Pere Farrés, Jordi Ibáñez,
Josep Anton Marcé, Lourdes Ruiz
i Dolors Sabater

© d'aquesta edició: Fundació Jaume Bofill
Provença 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
www.fbofill.cat

Edició a càrrec de Fundació Jaume Bofill

Disseny gràfic: www.teresacanal.com

ISBN: 978-84-944046-6-5

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

aps
aprenentatgeservei
CENTRE PROMOTOR

Provença 324 - 08037 Barcelona
Tel. 934 588 700
centre@aprenentatgeservei.cat
www.aprenentatgeservei.cat

Annex: Més eines d'avaluació

Més eines d'avaluació

A continuació presentem un recull d'eines d'avaluació que fan servir habitualment els autors. Per facilitar l'ús les presentem identificades amb una sèrie d'etiquetes:

1. Autoavaluació dels coneixements i de l'experiència
2. Autoavaluació - autoretrat dels alumnes
3. Avaluació dels usuaris i acompanyants
4. Avaluació capacitats clau alumnes
5. Avaluació tasques i procés
6. Avaluació exposicions grupals
7. Qüestionari d'avaluació de la feina feta pels estudiants al Taller Comunica
8. Valoració grupal del treball en equip
9. Rúbrica d'avaluació del treball individual
10. Diana d'avaluació global dels aprenentatges assolits
11. La mà de les forteses
12. Rúbrica de competència comunicativa escrita: Elaborar una carta formal
13. Rúbrica de competència comunicativa oral: Exposició oral
14. Rúbrica de competència digital i comunicativa: Narració digital
15. Diari del Voluntari
16. Programació i valoració de l'activitat diària
17. Valoració acadèmica de les actituds ètiques i laborals
18. Autoavaluació de l'autonomia i iniciativa personal
19. Autoavaluació de la competència d'aprendre a aprendre
20. Valoració de la persona que rep el servei
21. Avaluació de la competència lingüística a partir del blog: El meu diari ApS
22. Avaluació del procés: Start, stop, continue
23. Reflexió sobre el servei diari
24. Consciència i avaluació del servei realitzat
25. Rúbrica de competències transversals

Etiquetes:

Qui avalua

A	Alumne/a (individualment)
G	Alumnes (en equips, parelles, grup...)
P	Professorat
E	Entitat destinatària (responsables o interlocutors de l'entitat social, del centre educatiu...)
PD	Persones destinatàries (usuaris de l'entitat, col·lectius que es beneficien del servei...)

Moment

A	Abans del projecte
D	Durant el projecte
F	Al final del projecte

Competències i capacitats

CT	Capacitats i competències transversals (social i ciutadana, iniciativa i autonomia, aprendre a aprendre, autoestima...)
CM	Competències específiques de la matèria (lingüística, matemàtica, coneixement i interacció amb l'entorn, tractament informació...)

Atenció:

Totes les eines acaben passant per la mirada avaluadora del professors, sigui qui sigui el subjecte (alumnat, entitat, destinataris...) que la usa en primera instància.

Qualsevol eina, encara que hagi estat dissenyada per a un sector de l'alumnat (primària, ESO, FP, Batxillerat...) és susceptible de ser modificada, adaptada i aplicada en altres sectors.

Rúbriques

Enquestes

Portfolios

Vídeos

Diari del servei

Debats

Qüestionaris

Programacions

Proves específiques

Control assistència

Dibuixos simbòlics

Control puntualitat

Demostracions

EINA	QUI AVALUA					MOMENT			COMP.	
	A	G	P	E	PD	A	D	F	CT	CM
01. Autoavaluació dels coneixements i de l'experiència	X							X	X	X
02. Autoavaluació - Autoretrat dels alumnes	X					X			X	
03. Avaluació dels usuaris i acompanyants				X	X			X	X	
04. Avaluació Capacitats clau alumnes	X		X			X	X	X	X	
05. Avaluació tasques i procés			X			X	X	X	X	
06. Avaluació exposicions grupals			X		X	X		X	X	
07. Qüestionari responsables destinataris				X				X	X	X
08. Valoració grupal del treball en equip	X	X						X	X	
09. Rúbrica d'avaluació del treball individual	X		X				X		X	
10. Diana d'avaluació global dels aprenentatges adquirits	X	X						X	X	
11. La ma de les forteses	X					X			X	
12. Rúbrica de competència comunicativa escrita		X					X		X	X
13. Rúbrica exposició oral	X	X					X			X
14. Rúbrica narració digital i comunicativa	X	X					X		X	X
15. Diari del voluntari	X						X	X	X	X
16. Programació i valoració diària	X					X		X	X	

EINA	QUI AVALUA					MOMENT			COMP.	
	A	G	P	E	PD	A	D	F	CT	CM
17. Valoració acadèmica actituds ètiques i laborals.			X				X	X	X	X
18. Autoavaluació iniciativa i autonomia personal.	X							X	X	
19. Autoavaluació aprendre a aprendre.	X						X		X	
20. Avaluació de les persones destinatàries.					X			X	X	
21. Avaluació competència lingüística a partir del blog.			X				X		X	X
22. Avaluació del procés: <i>Start, Stop, Continue.</i>		X					X		X	
23. Reflexió sobre el servei diari.	X						X		X	
24. Consciència i avaluació del servei realitzat.	X		X		X		X	X	X	
25. Rúbrica de competències transversals.	X		X				X	X	X	

1. Autoavaluació dels coneixements i de l'experiència

ALUMNE/A: _____ AUTOVALUACIÓ DELS CONEIXEMENTS QUE HAS APRÈS:

1. L'experiència ApS t'ha ajudat a comprendre millor quines són les necessitats específiques de persones amb discapacitat intel·lectual:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----
2. L'experiència ApS t'ha ajudat a adquirir, assimilar i/o posar en pràctica les habilitats necessàries per desenvolupar tallers adaptats a les necessitats de les persones amb discapacitat.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----
3. L'experiència ApS t'ha ajudat a descobrir la importància de les dimensions afectiva, social, cognitiva, sensorial i motriu del joc, en la realització de les diferents propostes.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----
4. L'experiència ApS t'ha ajudat a desenvolupar millor la teva capacitat de transmetre/compartir coneixements a diferents persones amb unes necessitats específiques concretes, adaptant la teva forma d'explicar les coses:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----
5. L'experiència ApS t'ha ajudat a millorar les teves capacitats clau¹:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----
6. Què has après dissenyant, preparant i implementant les activitats del projecte APS "Anem de festa amb Best Buddies"?
7. Què és el que t'ha costat més del projecte? – I el que t'ha agradat més?
8. Considerant els aprenentatges adquirits i la teva participació/implicació en el desenvolupament de les activitats a l'APS: "Anem de festa amb Best Buddies", quina NOTA general et posaries? _____ I als teus companys? _____ Per què?

¹ Capacitat de resoldre problemes que van sorgint, capacitat d'organitzar-se la feina dins el temps previst, capacitat de responsabilitzar-se en la feina que ens poden delegar, capacitat de treballar dins l'equip de treball, capacitat de ser autònom i no necessitar l'ajut constant del professor o bé dels companys, capacitat de relacionar-se de forma assertiva amb qualsevol persona i capacitat de tenir iniciativa per a fer les coses sense que ho indiqui el professor.

ALUMNE/A: _____ AUTOVALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA DE SERVEI (SOLIDARI) A LA COMUNITAT

SOLIDARITAT : Ajudar als altres per que tinguin el mateix que tenim nosaltres ("voler pels altres allò que voldríem per a nosaltres mateixos")

1. Creus que l'APS que has realitzat és un projecte "solidari"? Creus que proporciona un servei útil cap als altres? Justifica la teva resposta.
2. T'ha aportat alguna cosa com a "persona" el fet de participar en l'APS "Anem de Festa amb Best Buddies"? Justifica la teva resposta.
3. Descriu amb una frase el que ha suposat per a tu participar en l'APS "anem de festa amb Best Buddies".
4. Quines coses no has fet correctament i creus que hauries de millorar?
5. Què has fet i penses que s'hauria de mantenir?
6. Què no has fet i t'agradaria haver fet?
7. Suggestiments per a la millora del projecte.

En finalitzar cada projecte d'aprenentatge servei, es passa als alumnes un document on han de realitzar una autovaloració dels coneixements i les capacitats clau que consideren que han après o desenvolupat, així com una autocrítica del que ha suposat per ells oferir un servei específic a la comunitat.

Després, amb el professor responsable del servei i suport del tutor/a del grup, es comenten les valoracions i s'intenta fer una avaluació grupal, que reculli les aportacions de tot el grup. Generalment, es fa alguna dinàmica on els alumnes surten a la pissarra i comparteixen allò que volen expressar, ho escriuen en post-its i ho enganxen en un panell a la pissarra. Finalment, amb totes les aportacions, es construeix un text final.

2. Autoavaluació - autoretrat dels alumnes

Els alumnes hauran de dibuixar-se a ells mateixos en un foli en blanc, destacant al dibuix algun tret o detall que pugui identificar-los.

Un cop dibuixats, han de pensar que s'estan descrivint a ells mateixos i hauran de plasmar determinats aspectes vinculats a ells en el camp professional (com es veuen i per a què serveix el que estudien i el que faran). L'activitat es comença a l'aula i es dona l'opció d'acabar-la a casa... la consigna és pensar molt bé el que escriuran al full, perquè han de ser sincers i honestos. Buscar la millor estona per omplir-lo.

Els **critèris per a la reflexió**, que han de descriure sobre les parts del dibuix, són:

- **Mà dreta:** DEFECTES personals
- **Mà esquerra:** VIRTUTS personals
- **Cor:** El seu major DESIG
- **Pit:** Què implica ser un bon professional de la salut/l'educació (responsabilitats, competències...)
- **Panxa:** La major DIFICULTAT que creuen que es trobaran/Una POR que tinguin
- **Peu dret:** Què poden aportar a la SOCIETAT amb la seva intervenció
- **Peu esquerre:** COM PODEN AJUDAR a les persones hospitalitzades/infants

Posteriorment, es posen en comú (lliurement) els aspectes descrits per cadascú i es fa una reflexió vinculada amb el seu futur professional i amb els projectes APS que portaran a terme.

Considerem que és una avaluació formadora, perquè en el procés d'autoreflexió i introspecció van prenent consciència d'allò que pensen que "són" (autoimatge i autoconcepte), del que poder oferir i del que ells consideren que fan bé o malament, amb l'objectiu d'aprofitar les potencialitats de cadascú i anar millorant en allò que calgui.

3. Avaluació dels usuaris i acompanyants

MARCA LA PROPOSTA TREBALLADA: CASTANYADA - CARNESTOLTES - SANT JORDI	
¿Què t'ha semblat el taller? Comenta i valora de l'1 al 10: 1: Molt malament, 10: Excel·lent	
¿Quins aspectes milloraries?	
¿De quins aspectes prescindiries?	
¿Què t'ha aportat la vivència i realització d'aquest taller? ¿T'has sentit a gust amb el teu grup de treball? ¿Estàs satisfet/a amb els resultats obtinguts?	
Observacions, suggeriments i propostes de millora	

A la finalització del projecte (o després de la realització d'alguns dels tallers desenvolupats), es fa arribar a cadascun dels assistents/usuaris (i acompanyants/educadors) que reben el servei, una enquesta d'avaluació. En aquest document els assistents poden donar la seva opinió atenent a diverses preguntes concretes. Les preguntes van encaminades a detectar si els tallers s'han ajustat a les seves necessitats i a extreure possibles propostes de millora per tal d'incorporar-les als següents projectes.

El/s professor/s responsables dels projectes faran el recull de les enquestes i la posterior extracció d'opinions i propostes de millora, que seran comentades amb els propis alumnes, perquè siguin conscients de la percepció i qualitat del servei rebut per la seva part. També es farà el retorn a les entitats vinculades a cada projecte, generalment, en una reunió de valoració/avaluació, per poder establir el feedback directe i fer les pertinents modificacions o canvis en els projectes. Així es podran adaptar el projectes a les demandes d'usuaris i entitats.

4. Avaluació capacitats clau dels alumnes

ALUMNE/A: _____		NOTA	I	R	B	MB
			(IN)	(SUF)	(BÉ – NOT)	(EX)
		CASTANYADA	CARNESTOLTES	ST. JORDI		
RESOLUCIÓ PROBLEMES	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne ha intentat resoldre els dubtes del destinatari en la mesura de les seves capacitats. L'alumne ha estat capaç de resoldre problemes que s'han pogut presentar durant l'elaboració del treball L'alumne ha argumentat o justificat les decisions correctament L'alumne ha sabut corregir els errors detectats 					
ORGANITZACIÓ DEL TREBALL I INICIATIVA	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne ha estat capaç d'organitzar el taller i gestionar correctament la dinamització de la festa treballada Ha realitzat materials de recolzament en cas necessari. Ha mostrat compromís amb les obligacions associades al treball Ha mostrat capacitat d'ordre i mètode de treball Ha fet una correcta recerca i utilització dels recursos necessaris pel desenvolupament dels tallers L'alumne, sense que li indiqui el professor, s'ofereix per preparar/recollir el material. 					
RESPONSA BILITAT	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne ha estat puntual L'alumne s'ha ajustat al temps estipulat L'alumne ha mostrat disposició a l'hora de preparar el material per treballar L'alumne ha mantingut una assistència regular a classe per a no perjudicar al grup L'alumne ha executat correctament les seves tasques 					
TREBALL EN EQUIP	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne s'ha integrat bé en el seu equip de treball L'equip s'ha coordinat adequadament (Col·laboració i coordinació entre els components de l'equip de treball) L'alumne ha assumit, de forma natural, el rol més adient per ell. L'alumne ha acceptat les normes i responsabilitats assignades L'alumne ha acceptat altres idees i /o formes de pensar L'alumne ha acceptat les diferents capacitats i habilitats dels altres membres de l'equip de treball 					
AUTO NOMIA	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne té capacitat de funcionament sense ajuda del professor L'alumne té capacitat de funcionament sense necessitat d'un recolzament continu de la resta de companys. L'alumne té capacitat per a resoldre problemes si s'escau L'alumne és capaç de dur a terme una execució independent del treball L'alumne mostra confiança en si mateix L'alumne mostra seguretat en el procés comunicatiu 					
RELACIÓ INTERPERSONAL	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne (en funció de les seves capacitats individuals) s'ha esforçat per comunicar-se i adaptar el seu llenguatge a les necessitats del grup. L'alumne ha estimulat als assistents als diferents grups perquè participin activament, tant en la part creativa com de realització pràctica. L'alumne ha mostrat facilitat per a la comunicació assertiva i empàtica, així com per l'escolta activa L'alumne ha mostrat respecte a la diversitat, a les diferents maneres de pensar així com interès envers altres realitats (tracte no discriminatori) L'alumne ha mantingut un tracte cordial i amable 					
INNOVACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> L'alumne ha demostrat creativitat i originalitat a l'hora de dissenyar i implementar els tallers. L'Alumne ha establert noves estratègies per organitzar i desenvolupar la seva tasca (recerca de materials reciclats i recursos alternatius per fer les activitats) 					
NOTA GENERAL-GLOBAL						
OBSERVA	*Els Alumnes tenen una còpia del document, per saber de quins aspectes seran avaluats					

5. Avaluació tasques i procés

PRE-CAMPANYA DONACIÓ SANG				
Alumne: _____				NOTA
MARCAR AMB X LA TASCA REALITZADA OBSERVACIONS I DIA				
TASQUES CONCRETES	Eslògan			
	Logos			
	Cartells			
	Cartes			
	Web			
	Espònsors			
	Enquestes			
	PPT			
	DIA DONACIÓ		Tasca realitzada i hora	
AVALUACIÓ GENERAL DEL PROCÉS				
CAPACITATS	ABANS DONACIÓ	DIA DONACIÓ	OBSERVACIONS I NOTA FINAL	
Iniciativa				
Autonomia				
Assistència				
Treball en equip				
TOTAL				
MB	Mostra molt interès i motivació			
B	Col·labora amb els altres			
R	Se li ha d'anar al darrere			
M	No es preocupa gens			

6. Avaluació exposicions grupals

PROFESSOR/A: _____ AVALUACIÓ INDIVIDUAL DEL TALLER						
NOM ALUMNE/A	NOTES PARCIAIS				NOTA GLOBAL	OBSERVACIONS
	EXPO. ORAL	HABIL. SOCIALS	RESPONSABILITAT	ASSAJOS AULA		

NOTES: **M**alament (IN) – **R**egular (SUF) – **B**é (BÉ-NOT) – **MB** Molt Bé – (EX)

EXPOSICIÓ ORAL: L'alumne s'ha expressat de forma clara i entenedora, esforçant-se per adaptar el llenguatge als seus interlocutors i animant-los a participar en els tallers pràctics, concursos, dinàmiques...

HABILITATS SOCIALS: L'alumne ha estat capaç de relacionar-se obertament amb el grup destinatari del taller, ha respectat les reaccions i s'ha adaptat si hi ha hagut imprevistos o reaccions inesperades.

RESPONSABILITAT: puntualitat, ajuda per preparar i recollir la sala o classe i el material, estudi i preparació prèvia del temari del taller i de la dinàmica a desenvolupar

7. Qüestionari d'avaluació de la feina feta pels estudiants al Taller Comunica

Aquest qüestionari l'emplenen els professors dels centres educatius destinataris del "Taller Comunica", un taller d'expressió oral per a alumnat de secundària que ofereixen estudiants universitaris després d'haver après habilitats en comunicació en públic.

Aspectes a valorar de cada estudiant

Aspectes a avaluar	Empatia i relacions interpersonals				Capacitat de motivar els altres				Seguretat i claredat en els continguts				Responsabilitat en la feina				Observacions
	M	F	P	G	M	F	P	G	M	F	P	G	M	F	P	G	
Estudiant																	

M = molt; F = força; P = poc; G = gens

Aspectes a valorar del treball en equip

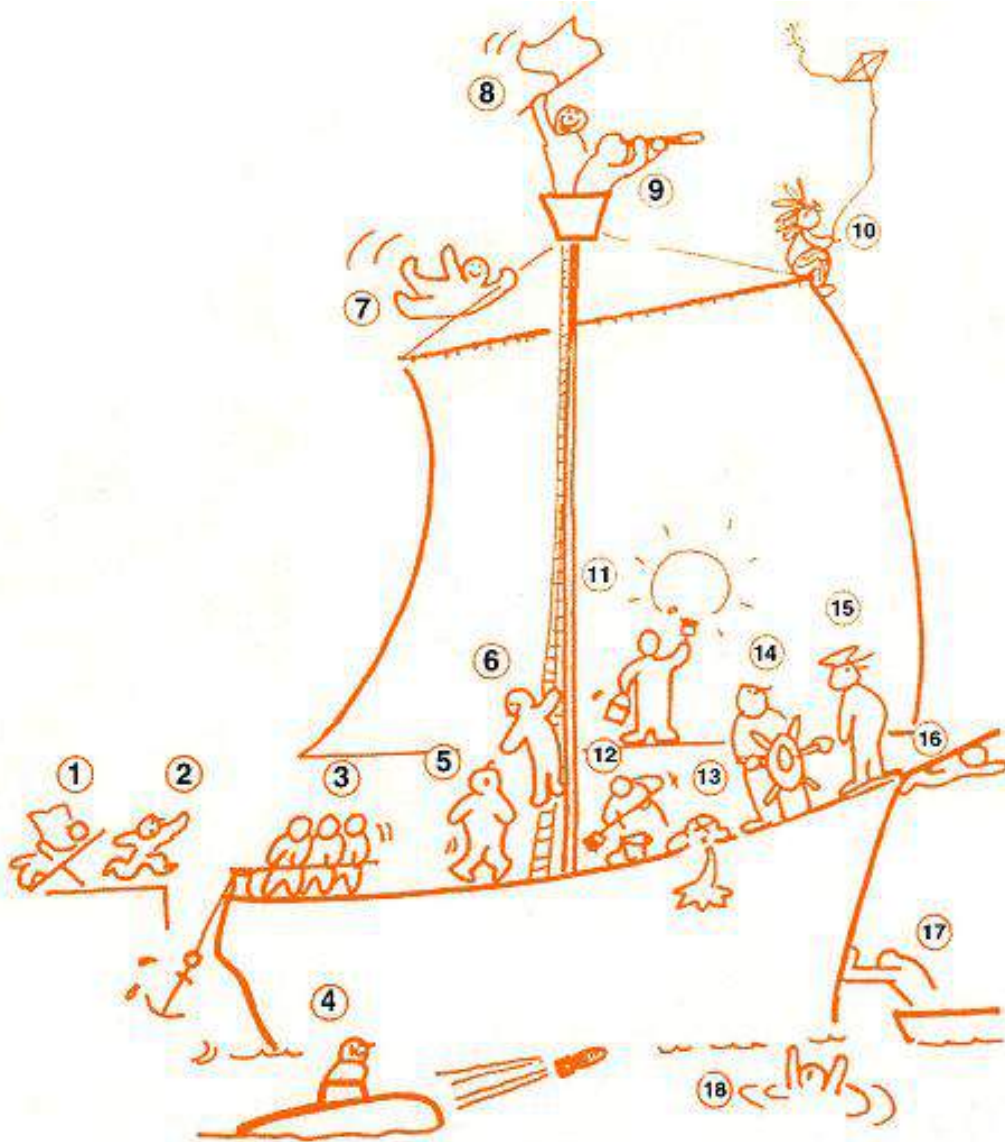
Aspectes a avaluar	M	F	P	G
Et sembla que s'han organitzat bé, s'han repartir bé la feina...?				
Has percebut bona sintonia i respecte entre ells?				
Voldries suggerir alguna millora quant al treball en equip?				

Utilitat del taller

Quins aspectes creus que el Taller Comunica pot haver millorat / influït positivament en els teus alumnes?

8. Valoració grupal del treball en equip

1. Quina funció / funcions va assumir cadascun?: Com has vist als altres? Com t'has vist a tu mateix? Com t'han vist els altres?
2. Què va faltar en l'equip? Què milloraríeu del treball en equip?
3. Què va ser el millor d'aquest equip? Busqueu una frase que ho defineixi...
4. Poseu una "nota" a cada membre de l'equip.

9. Rúbrica d'avaluació del treball individual

Sensació general	No s'implica gaire -o gens- amb el projecte. "Passa".	S'implica i treballa amb correcció.	S'hi fica de ple i busca fer-ho el millor possible.
	Molt just o deficient (0 a 5)	De justet a bé (6, 7, 8)	Molt bé o excel·lent (9, 10)
Participació - Implicació	<p>No participa mai o gairebé mai a classe.</p> <p>No s'ofereix mai de voluntari.</p> <p>No respon a les preguntes, ho fa sense interès o no guarda relació.</p>	<p>Contribueix a la classe.</p> <p>Respon positivament i adequadament.</p> <p>No sol iniciar discussions ni formular preguntes, però hi participa quan es dóna l'ocasió.</p>	<p>Sempre contribueix a classe: formula preguntes, inicia discussions, discrepa o matisa.</p> <p>Les seves aportacions són interessants i enriqueixen la reflexió global.</p> <p>Llença iniciatives.</p> <p>Sense que se li demani, agraeix els feedbacks dels tallers, respon els e-mails, etc.</p>
Atenció - Concentració	<p>Està constantment distret o te una gran tendència a fer-ho.</p> <p>No recorda el que s'ha fet anteriorment.</p>	<p>Normalment està atent i segueix el fil.</p> <p>Potser de tant en tant es distreu, però rectifica si se l'avisava.</p> <p>Recorda el que s'ha fet anteriorment.</p>	<p>No es distreu gairebé mai.</p> <p>Lliga i correlaciona els continguts de sessions anteriors.</p>
Orientació a la qualitat	<p>Mai presenta els treballs, exercicis o compromisos en el temps establert.</p> <p>Treballs escrits poc extensos, poc curosos, amb faltes, sense rigor, fets de qualsevol manera.</p> <p>No dóna feedback als seus companys.</p>	<p>Presenta els treballs, exercicis o compromisos amb el temps establert o bé es despista en una ocasió i es disculpa.</p> <p>Treballs escrits correctes, extensió adequada, tot i que potser no són treballs brillants.</p> <p>Sol donar un feedback útil als seus companys.</p>	<p>Presenta els treballs, exercicis o compromisos amb el temps establert.</p> <p>Treballs escrits cuidats, extensos, sense palla, sense faltes, brillants, per "mostrar d'exemple".</p> <p>Dóna sempre un feedback molt útil als seus companys.</p>
<p>Variable de millora: El progrés assolit al llarg de l'assignatura pot millorar la nota atorgada, sigui quin sigui el nivell final.</p>			

10. Diana d'avaluació global dels aprenentatges assolits

Aquest element gràfic es **un mural** que serveix per reflectir l'**avaluació individual** i al mateix temps el **resultat col·lectiu** en un gran mural en forma de diana.

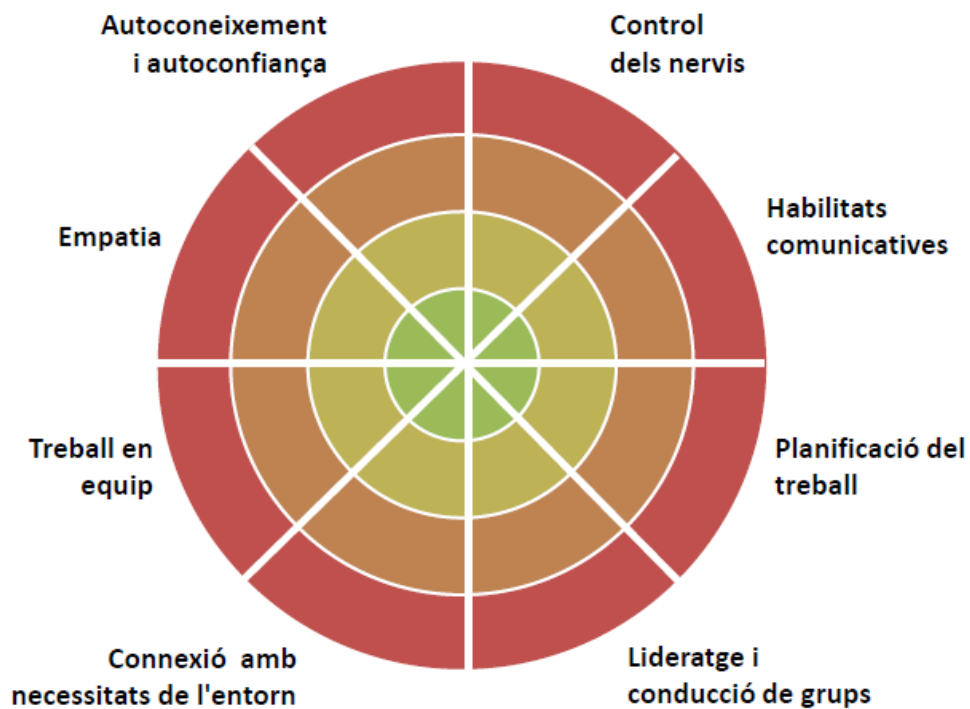
No té el rigor d'una avaluació detallada, però ofereix una visió de conjunt útil per veure, d'una tacada, la percepció que tenen els alumnes sobre el que han après.

Com és?

Es tracta d'una diana dividida en tants **sectors** ("formatgets") com aprenentatges volem avaluar.

Els **cercles concèntrics** representen nivells d'assoliment: molt, bastant, poc, gens.

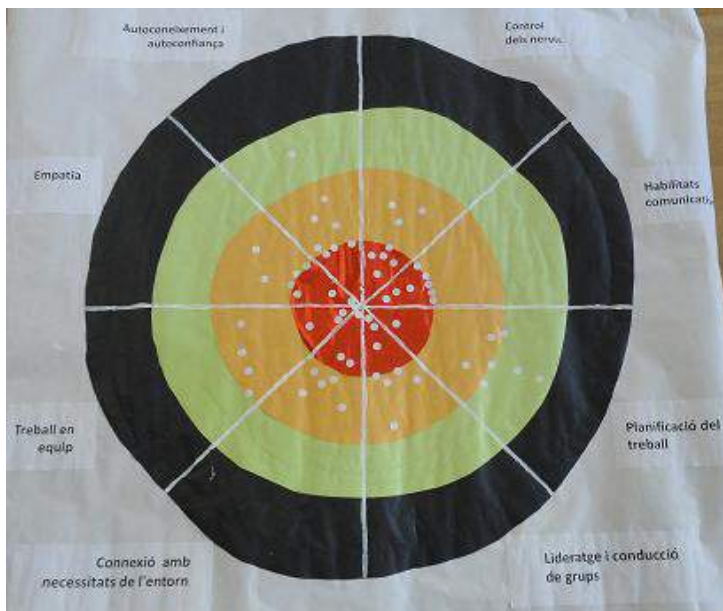
El nivell més alt està representat pel cercle més petit (el que fa més "diana").

Exemple d'una diana per als projectes ApS estudiants universitaris de Comunicació en Públic.

Com funciona?

1. Cada membre del grup rep una reproducció un foli de la diana, per fer prèviament una reflexió personal.
2. A continuació, rep un conjunt de tants gomets com sectors d'aprenentatge.
3. Un per un, els estudiants van col·locant els gomats en la en la diana mural, reflectint la seva valoració personal.
4. Com més concentrats al centre, millor és la valoració global que atorguen els alumnes als aprenentatges assolits.
5. Un cop tots els alumnes han passat per la dina mural, comentem el resultat i analitzem els aspectes més satisfactoris i els menys assolits.

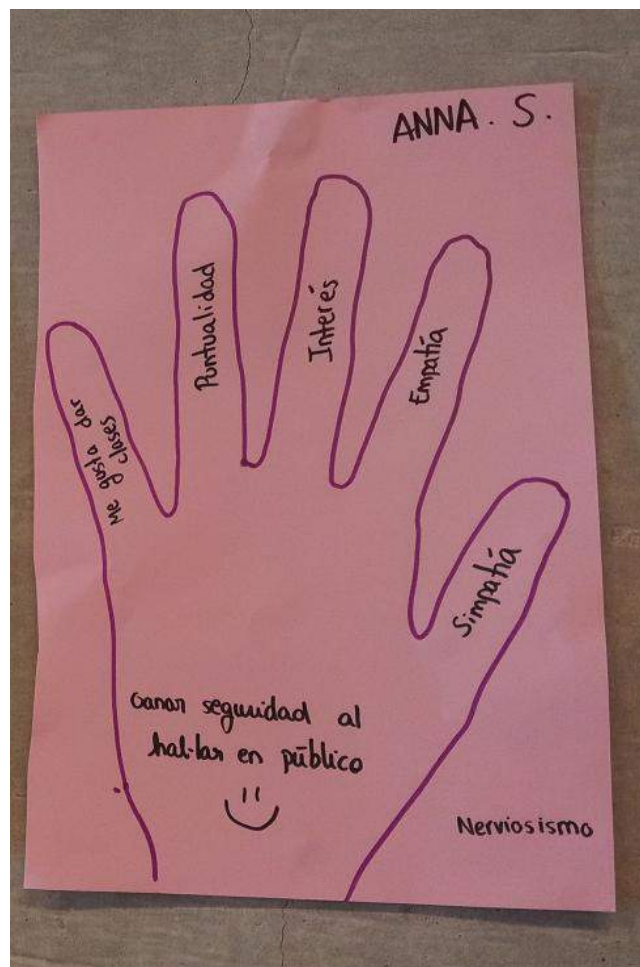

11. La ma de les fortalezes

Exercici d'autovaloració individual per abans de fer el servei a la comunitat

Abans de començar a planificar el servei que es durà a terme en equips, cada estudiant dibuixa la seva ma en un paper, col·locant a cada dit una "fortalesa" que identifica en si mateix a l'hora d'enfrontar-se al servei. Poden ser coses purament conjunturals (per exemple "tinc un germà de la mateixa edat que els destinataris del servei") i també poden ser aspectes de capacitats, habilitats o actituds personals.

En el mateix paper, l'estudiant col·loca una "feblesa" que considera que té i un d'aprenentatge que vol assolir durant el servei. Aquest objectiu el valorarà al final del projecte.

12. Rúbrica de competència comunicativa escrita: Elaborar una carta formal

Nom _____	Cognoms _____	Data __/__/__
-----------	---------------	---------------

Criteris	1 – Baix nivell de competència	2	3	4 – Alt nivell de competència	TOTAL
Lloc i data	No escriu ni el lloc ni la data	No es situa abans de la salutació, al marge dret o després de la signatura, al marge esquerre. S'oblida el lloc o entre el nom del lloc i la data hi ha coma o bé posa punt final.	Es situa abans de la salutació, al marge dret o després de la signatura, al marge esquerre. Entre el nom del lloc i la data no hi ha coma o bé posa punt final	Es situa abans de la salutació, al marge dret o després de la signatura, al marge esquerre. Entre el nom del lloc i la data hi ha una coma i no hi ha punt final	
Salutació	No hi ha o no és gens adequada al destinatari. Després de la salutació no escrivim coma o dos punts.	És poc adequada al destinatari. Després de la salutació no escrivim coma o dos punts.	És poc adequada al destinatari. Després de la salutació escrivim coma o dos punts.	És adequada al destinatari. Després de la salutació escrivim coma o dos punts.	
Cos	La informació no es distribueix en diversos paràgrafs. No és adequada al contingut que es demana i s'expressa amb moltes incorreccions i faltes d'ortografia.	La informació no es distribueix en diversos paràgrafs. No és del tot adequada al contingut que es demana i s'expressa amb força incorreccions i faltes d'ortografia.	La informació es distribueix en diversos paràgrafs. No és del tot adequada al contingut que es demana però s'expressa correctament, sense gaires faltes d'ortografia	La informació es distribueix en diversos paràgrafs. És adequada al contingut que es demana i s'expressa correctament, sense gaires faltes d'ortografia.	
Comiat	No hi ha comiat.	La fórmula no és gens adequada i no apareix amb el signe de puntuació que correspon, segons sigui una frase completa o incompleta.	La fórmula és força adequada, o bé, no apareix amb el signe de puntuació que correspon segons sigui una frase completa o incompleta.	La fórmula és adequada. Si és una frase incompleta acaba amb coma i si és una frase completa, en punt.	
Signatura	No hi ha signatura.	La signatura no és correcta.	La signatura és correcta però porta algun signe de puntuació al final.	La signatura és correcta i no porta cap signe de puntuació al final.	

13. Rúbrica de competència comunicativa oral: Exposició oral

Nom _____ Cognoms _____ Data ___/___/___

CRITERIS	1 – Baix nivell de competència	2	3	4 – Alt nivell de competència	TOTAL
1 Estructura	Saluda a l'auditori. El discurs exposat és poc coherent, falta informació per poder donar resposta al tema plantejat, fet que dificulta la comprensió del tema.	Inicia la presentació fent una presentació personal. Conclou agraint l'atenció. El discurs exposat és força coherent. Hi ha explicacions que no corresponen a la idea a desenvolupar.	Inicia la presentació i explicant l'estructura de l'exposició. Conclou oferint fa possible aclarir dubtes. Agraeix l'atenció a l'auditori. El discurs exposat és coherent i facilita la comprensió del tema.	Inicia la presentació fent una breu presentació personal i explicant l'estructura de l'exposició, s'ajuda de l'índex. Conclou oferint la possibilitat d'aclarir dubtes i agraint l'atenció. El discurs exposat és coherent i facilita la comprensió del tema.	
2. Fluidesa	S'explica amb poca fluïdesa (hi ha moltes pauses, entrebancs) El discurs és dubitatiu. Llegeix de la pantalla o de qualsevol altre suport bona part de l'exposició. El discurs és poc coherent.	S'explica amb claredat, s'explica de forma força fluïda (explicació continuada). Llegeix puntualment de la pantalla/soport per continuar l'exposició. El discurs és força coherent.	S'explica amb claredat, s'explica de forma fluïda (explicació continuada). Consulta la pantalla o el suport puntualment. El discurs és coherent.	S'explica amb claredat, s'explica de forma molt fluïda (explicació continuada). No llegeix de la pantalla. El discurs és coherent.	
3. Llenguatge no verbal	Les mans i/o braços estan amagats. Mira a terra o a un únic punt de l'auditori. La postura corporal és rígida i es recolza a la paret o moble	Mou les mans i/o braços puntualment Mira a part de l'auditori. La postura corporal és rígida i es recolza a la paret o moble.	Mou les mans i/o braços per ajudar-se a comunicar idees i fins i tot assenyalant alguns dels materials (presentació, imatges...) Mira a part de l'auditori. La postura del cos: comença l'exposició de forma rígida i va adoptant una postura òptima per comunicar a mida que avança la presentació	Reforça l'explicació amb els gestos per emfatitzar idees. Mira a tot l'auditori assegurant-se que capta l'atenció de tothom. La postura corporal és correcta (esquena recta sense recolzar). Actitud de comunicar.	
4. Informació	L'explicació no es recolza en imatges, exemples i/o altres materials. No es posen exemples ni material de suport que il·lustri les idees explicades.	L'explicació es recolza en imatges, exemples i/o altres materials que ajuda a la comprensió del que es vol explicar/comunicar. Els exemples i el material de suport no il·lustren bé les idees explicades. Sense ells també entendríem l'exposició.	L'explicació es recolza en imatges, exemples i/o altres materials que ajuda a la comprensió del que es vol explicar/comunicar. Els exemples i el material de suport il·lustren molt bé les idees explicades.	L'explicació es recolza en imatges, exemples i/o altres materials que ajuda a la comprensió del que es vol explicar/comunicar. Els exemples i el material de suport il·lustren molt bé les idees explicades. Tot el material gràfic (imatges, vídeos, esquemes...) són majoritàriament d'elaboració pròpia.	
5. Veu	Durant tota l'exposició el volum és fluïx i la veu poc clara. Mostra poc domini de la situació.	A mida que avança l'exposició el volum augmenta i la veu es va fent més clara. Poc a poc va dominant la situació.	Durant tota l'exposició el volum és alt i la veu clara. Es mostra nerviós/osa i es nota a la veu. A mida que avança l'exposició augmenta el domini de la situació.	Durant tota l'exposició el volum és alt i la veu clara. Mostra domini de la situació.	

14. Rúbrica de competència digital i comunicativa: Narració digital

Nom _____	Cognoms _____	Data ___/___/___
-----------	---------------	------------------

CRITERIS SOBRE LES DIAPOSITIVES	1 – Baix nivell de competència	2	3	4 – Alt nivell de competència	TOTAL
1 Estructura	Títol, presentació, contingut ordenat	Títol, índex o presentació, contingut ordenat	Títol, índex o presentació, contingut ordenat, comiat	Títol, índex o presentació, contingut ordenat, conclusió o resum i comiat.	
2. Diapositives	Les diapositives són difícils de llegir i la mida de la lletra no és adequat. El color de la lletra o dels fons no facilita la lectura.	Les diapositives són fàcils de llegir i el mida de la lletra no és adequat. El color de la lletra o dels fons no facilita la lectura.	Les diapositives són fàcils de llegir i el mida i color de la lletra és adequat.	Les diapositives són fàcils de llegir i la mida de la lletra és adequada. Els fons és igual a totes les diapositives o bé es diferencien per temes.	
3. Informació. (Qui fa el recapte, per què fem el recapte, quin dies es farà, en quines hores, quins aliments necessitem...)	Apareix de manera ordenada, però poc concreta i poc coherent.	Apareix de manera ordenada, concreta i poc coherent.	Apareix de manera ordenada, concreta i coherent.	Apareix de manera ordenada, concreta i coherent. Hi ha més informació que la bàsica.	
4. Imatges	Hi ha poques imatges, no son sempre adequades, totes no son de qualitat i tampoc de creació pròpia.	No hi ha imatges a totes les diapositives, son adequades i de poca qualitat, de creació pròpia i algunes no son pròpies.	Les imatges són abundants, adequades i de qualitat .	Les imatges són abundants, adequades i de qualitat i de creació pròpia.	
5 Ortografia i redacció.	Les diapositives tenen molts errors ortogràfics bàsics, hi ha barreja entre català i castellà. La redacció té errades d'estructura.	Les diapositives tenen alguns errors ortogràfics bàsics, hi ha alguna barreja entre català i castellà. La redacció té alguna errada d'estructura.	Les diapositives tenen alguna falta ortogràfica d'accentuació i la redacció és correcta	Les diapositives no tenen faltes ortogràfiques i la redacció és correcta.	

15. Diari del Voluntari

Aquest diari acompanya l'estudiant que porta a terme el servei de suport a monitors d'un esplai del barri durant tot el temps que dura el projecte. El servei s'entén com les "pràctiques" que fan els estudiants i reben el nom de voluntaris perquè la formació específica prèvia que fan és el curs d'iniciació al voluntariat.

Nom: .....

Dia que vinc a l'esplai: .....

Taller que faig: .....

El que espero de les meves pràctiques a l'esplai:

.....

.....

.....

.....

El que espero de la meva monitora referent:

.....

.....

.....

Setmana 1
(aquesta reflexió es repeteix cada setmana)

1. Defineix en una paraula o frase com t'has sentit el primer dia

2. M'he sentit recolzat pel meu monitor referent

3. El que més m'ha agradat del dia

4. EL que menys m'ha agradat del dia

5. Del 1 al 5 em poso una nota de:

6. Anècdota del dia/Observacions

Qüestionari de Valoració
(al final de tot el període de pràctiques)

1. Valora de l'1 al 5 el teu període de pràctiques a l'esplai

1   2   3   4   5

2. Creus que ha estat útil fer les pràctiques a l'esplai? Per què?

3. De l'1 al 5 valora la feina de la teva monitora referent.

1   2   3   4   5

Raona la teva resposta

4. El que més m'ha agradat de les pràctiques

5. El que menys m'ha agradat de les pràctiques

6. Anècdota del dia/Observacions

16. Programació i valoració de l'activitat diària

Data:
Tema:
Dinamitzadors:

OBJECTIUS

ORGANITZACIÓ PRÈVIA

MATERIAL

PROCEDIMENT

VALORACIÓ

17. Valoració acadèmica de les actituds ètiques i laborals

Aquesta graella s'utilitza per atorgar qualificacions als estudiants que participen en un projecte d'aprenentatge servei ubicat acadèmicament com a "Pràctiques d'empresa".

Desenvolupa actituds ètiques i laborals pròpies de l'activitat professional d'acord amb les característiques del lloc de treball i els procediments establerts pel centre de treball

	Nom alumne A	Nom alumne B	Nom alumne C...
Assistència			
Puntualitat.			
Responsabilitat en l'execució de les tasques assignades.			
Mètode en el desenvolupament de les tasques.			
Ordre, pulcritud i conservació de materials, equips, eines, aparells i altres estris que s'usen a l'activitat.			
Manteniment de les normes de seguretat individual i col·lectiva.			
Integració en el treball de grup.			
Manifestació d'iniciativa en la resolució de problemes.			
Actitud crítica en l'avaluació del propi treball.			
Predisposició vers la recerca de la qualitat.			
Atenció a la importància de fer les tasques encomanades en els terminis previstos.			
Cura de la higiene i de la presentació personal.			
Assimilació de les ordres rebudes.			
Compliment de les tasques concretes encomanades dins l'equip o del pla de treball.			
Ús correcte de la terminologia tècnica en la comunicació oral i escrita.			
Actitud favorable a treballar sota normes.			
Promig estudiant			

18. Autoavaluació de l'autonomia i iniciativa personal

Aquesta graella d'autoavaluació correspon a un projecte en el qual els nois i noies preparen un concert amb persones grans.

Aspectes a avaluar		SI	NO
Has aportat propostes de repertori vocal o instrumental?			
Has aportat partitures per enriquir el repertori?			
Has aportat instruments personals o propostes relacionades amb ells?			
Has aportat propostes de poemes que t'agraden i vols compartir amb els avis/es?			
Has aportat propostes d'acompanyaments instrumentals?			
Has aportat fotografies personals per a la projecció audiovisual?			
Has aportat idees, criteris o propostes diferents de les dels punts anteriors?			
Has tingut alguna iniciativa que segons el teu punt de vista hagi ajudat a millorar el projecte?			
Conclusió			
Com valoraries la teva iniciativa i aportació personal al projecte?			
molt poca	poca	bastant	molta

19. Autoavaluació de la competència d'aprendre a aprendre

Aquesta graella d'autoavaluació correspon a un projecte en el qual els nois i noies preparen un concert amb persones grans.

Aspectes a avaluar
Quines dificultats han sorgit en l'elaboració del poemari amb l'avi/a? Com has aconseguit resoldre aquestes dificultats?
Quins poemes recitareu el dia de l'audició? Per quin motiu heu escollit aquests poemes?
Ha estat difícil posar-se d'acord en l'elecció dels poemes? Per quin motiu creus que l'avi/a els ha escollit?
Per quin motiu has aportat aquestes fotografies personals? Per quin motiu creus que l'avi/a ha aportat aquestes fotografies personals?
Quins valors humans podem extreure del visionat de les teves fotografies? I de les fotografies dels avis/es?
Creus que els valors esmentats en el punt anterior estan presents en la nostra societat?
Que has après del treball en equip amb una persona de la tercera edat? Que creus que aquest avi/a pot haver après de tu?

20. Valoració de la persona que rep el servei

Valoració de l'aprenentatge servei:	(nom del projecte)
Persona destinatària:	
Data:	

Què és el que més l'agradat?	
Alguna cosa que no val la pena tornar a fer?	
Alguna cosa que és important continuar fent?	
Amb quin moment es quedaria ?	
Quina ha estat la relació amb els alumnes? Quins aspectes valoreu positivament d'aquestes relacions?	

21. Avaluació de la competència lingüística a partir del blog: El meu diari ApS

Aquest model d'avaluació es pot fer servir per avaluar com funciona el servei, però s'avalua dintre de la matèria de competència lingüística. Cada entrada serveix al professor per treballar els errors d'expressió i les faltes abans de publicar-la.

Cada alumne haurà de fer un mínim de **4 entrades al blog del seu ApS**. Aquestes entrades hauran d'explicar o de reflexionar sobre cadascuna de les fases de l'ApS:

1. **Motivació:** una entrada presentant-se i explicant les motivacions personals per escollir l'àmbit de l'ApS
2. **Encàrrec i preparació:** una entrada com a mínim on s'expliqui l'encàrrec demanat, donant informació de l'usuari, com es prepara el Servei, quina informació es necessita i com hem de fer el servei.
3. **Realització:** una entrada com a mínim on s'expliqui la realització del Servei, on apareguin les dificultats i encerts en la realització, com t'has sentit, i com creus que es senten les persones que reben el teu servei.
4. **Valoració:** una entrada on es faci una valoració dels aprenentatges adquirits, tant curriculars, com competencials.

Nota:

Les persones que reben el servei també poden fer les seves aportacions al blog.

22. Avaluació del procés: Start, stop, continue

Aquest model d'avaluació serveix per avaluar el procés de qualsevol projecte ApS, permet reflexionar sobre el treball que estem fent, valorar i millorar el desenvolupament del projecte.

També pot ser útil per avaluar com es desenvolupa el treball en grup a nivell de continguts, a nivell de dinàmiques d'equip o les relacions dintre del grup.

No avalua quantitativament, serveix per **reflexionar** sobre el seu propi treball i com treballen i que poden **millorar**. Es aquest tipus d'avaluacions que permeten als alumnes desenvolupar la seva habilitat per pensar i fer visibles els pensaments.

Alguna cosa que no hem fet i que hauríem de fer (**START**); segon lloc, alguna cosa que hem fet, però que s'hauria de deixar de fer (**STOP**); per últim, alguna cosa que sí estem fent i que es valúis continuar fent (**CONTINUE**). Heu d'escriure algun aspecte a cada bloc. (START/STOP/CONTINUE).

START

STOP

CONTINUE

23. Reflexió sobre el servei diari

Una manera diferent de fer el diari personal és omplir aquesta graella amb tres preguntes cada dia durant el dies que l'alumne fa el servei. Es pot fer servir per avaluar **conjuntament amb la persona o entitat que rep el servei**.

En l'ApS intergeneracional va molt bé fer aquesta **reflexió de forma conjunta, s'estableixen mols vincles amb la persona que rep el servei**. Només s'ha de dedicar 10 minuts abans de marxar, en acabar el servei.

Nom de l'alumne:			Dia:		
Servei:					
Què he fet ?	Com ho he fet?	Què he après?			

24. Consciència i avaluació del servei realitzat

Aquesta eina l'emplena primer l'alumne i després el professor valora la consciència que en les seves respostes mostra l'alumne sobre les tasques dutes a terme.

Taller de:

1. Quins objectius ens vam plantejar fent aquest taller?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

2. Què vam fer per conèixer bé el tema?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

3. Quines activitats vam decidir fer?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

4. Quines responsabilitats vas assumir, de què et vas encarregar?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

5. Quina de les activitats creus que ha sortit millor ?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

6. Creus que els avis han aprofitat les sessions?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

7. Amb quins problemes t'has trobat?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

8. Com creus que ho vas fer?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

9. Qui t'ha ajudat a tirar endavant les activitats?

Valoració, per part del professorat, de la consciència de la tasca de l'alumne

Baixa	Mitja	Alta
-------	-------	------

25. Rúbrica de competències transversals

	Criteris avaluació	baixa	mitja	alta
COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA	Prosocialitat, nivell d'alteritat i de motivació altruista.	Ho faig perquè els profes em diuen que ho haig de fer.	Estic content de la meva feina perquè m'ho passo bé i perquè en soc protagonista	Estic content del que faig pel bé que faig als avis.
	Participació	No participo en el grup perquè no m'agrada	Estic en el grup però em fa vergonya intervenir	Estic en el grup i m'agrada participar i col·laborar.
	Eficàcia	Faig la pràctica sense ganes	Faig el servei fent el que em toca fer	Faig el servei amb ganes i de la millor manera possible,
COMPETÈNCIA EN AUTONOMIA I INICIATIVA PERSONAL	Necessitat de suport	Necessito molta ajuda	Treballo de manera responsable però pregunto sovint sobre què haig de fer o què se m'ha encarregat	Treballo de manera responsable i tenint clar què s'espera de mi.
	Capacitat d'iniciativa	Faig el que em diuen que faci. Sol no sóc capaç de decidir.	Si no me'n surto em bloquejo però demano què haig de fer	M'espavilo i faig aportacions noves si no me'n surto
COMPETÈNCIA EN APRENDRE A APRENDRE	Consciència i funcionalitat de la informació rebuda	No em preocupa el què els passa als avis, no modifico les intervencions	Pregunto què els passa als avis i intento millorar per a que m'entenguin	Canvio la meva manera de fer tenint en compte el que m'han explicat.

Projectes d'ApS en els que hem usat aquesta rúbrica (o semblant):

- Tallers d'expressió intergeneracional (sessions de dinamització en l'oci i temps lliure dels avis)
- Rentem i planxem roba solidària (ApS de tria, neteja, planxat de roba de segona mà pel rober de Càritas i per la botiga de segona mà de la mateixa entitat)
- Gimcana per a la marató (ApS de sensibilització i recollida de fons a favor de la marató de TV3)

Annex: Més eines d'avaluació

Provença, 324

08037 Barcelona

Tel. 934 588 700

www.aprenentatgeservei.cat